

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 5. maijā
(OR. en)

Starpiestāžu lieta:
2022/0073(NLE)

8327/22
ADD 2

LIMITE

COEST 326
WTO 68

PIEZĪME

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsēkretariāts

Saņēmējs: delegācijas

Temats: ASOCIĀCIJAS PROGRAMMA STARP EIROPAS SAVIENĪBU UN
GRUZIJU (2021.–2027. GADS)

2021.–2027. GADA

ASOCIĀCIJAS PROGRAMMA

STARP

EIROPAS SAVIENĪBU

UN

GRUZIJU

PUBLIC

Saturs

Ievads

1. Principi, instrumenti un līdzekļi asociācijas programmas īstenošanai
2. Asociācijas programmas prioritātes

A. Galvenās darbības prioritātes

1. *Noturīgas, ilgtspējīgas un integrētas ekonomikas jomā*
2. *Pārskatatbildīgu iestāžu, tiesiskuma un drošības jomā*
3. *Vides un klimatnoturības jomā*
4. *Noturīgas digitalizācijas jomā*
5. *Noturīgas, taisnīgas un iekļaujošas sabiedrības jomā*
6. *Ārpolitikas un drošības politikas jomā*

B. Asociācijas programmas īstermiņa un ilgtermiņa prioritātes

1. *Demokrātija, cilvēktiesības un laba pārvaldība*
2. *Ārpolitika un drošības politika*
3. *Tieslietas, brīvība un drošība*
4. *Tirdzniecība un ar tirdzniecību saistītie jautājumi*
5. *Ekonomiskā un nozaru sadarbība*
6. *Savienojamība, enerģētika, vide, klimatrīcība un civilā aizsardzība*
7. *Mobilitāte un tieši personiski kontakti*

IEVADS

Eiropas Savienība, tās dalībvalstis un Gruzija (“puses”) 2014. gada 27. jūnijā parakstīja vārdienīgu un inovatīvu asociācijas nolīgumu (AN), tostarp sadaļu par padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu (*DCFTA*). Nolīgums ietver saistošas uz noteikumiem balstītas normas, un tajā paredzēta pastiprināta sadarbība. Sadaļa par *DCFTA* provizoriski tiek piemērota no 2014. gada 1. septembra. Pēc ratifikācijas procesa pabeigšanas asociācijas nolīgumu pilnībā piemērot sāka 2016. gada 1. jūlijā.

Turpmākās asociācijas programmas, par kurām ES un Gruzija ir vienojušās, sagatavo un atvieglo asociācijas nolīguma īstenošanu. Asociācijas programmas prioritātes papildina ES un Gruzijas pienākumus pilnībā īstenot ES un Gruzijas AN/*DCFTA* noteikumus. Tas, ka asociācijas programmā uzmanība pievērsta ierobežotam prioritāšu skaitam, neietekmē tvērumu vai pilnvaras pašreizējā dialogā, kas norit citu attiecīgu nolīgumu vai Austrumu partnerības daudzpusējās sadarbības ietvaros. Asociācijas programma arī neskar to AN/*DCFTA* saistību īstenošanu, kuras apstiprinātas kopš tā stāšanās spēkā, un atbalsta dinamiskas tuvināšanas principu.

Turklāt bezvīzu ceļošana uz Šengenas valstīm¹, kas stājas spēkā 2017. gada 28. martā un attiecās uz Gruzijas pilsoņiem, kuriem ir biometriskā pase, ir ļāvusi būtiski uzlabot mobilitāti un cilvēku savstarpējos kontaktus starp abām pusēm drošā un labi pārvaldītā vidē. Tāpēc šīs atjauninātās asociācijas programmas mērķis ir arī nodrošināt bezvīzu ceļošanas nosacījumu pastāvīgu izpildi saskaņā ar saistībām, kas apstiprinātas vīzu režīma liberalizācijas procesā, un ieteikumiem regulārajos ziņojumos, kurus Komisija sniedz saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu. Ar migrāciju saistītu jautājumu risināšana, tostarp tādās jomās kā neatbilstīga migrācija, nepamatoti patvēruma pieprasījumi, ko iesnieguši Gruzijas valstspiederīgie, kā arī sabiedriskās kārtības un drošības problēmas, joprojām ir svarīga prioritāte ES un Gruzijas sadarbībā vīzu režīma liberalizācijas kontekstā. Varētu sīkāk izskatīt iespējas likumīgas migrācijas atvieglošanai.

Ar šo dokumentu atjaunina un pārorientē 2017.–2020. gada asociācijas programmu un nosaka jaunas prioritātes kopīgam darbam, lai sasniegtu asociācijas nolīgumā izvirzītos politiskās asociācijas un ekonomiskās integrācijas mērķus 2021.–2027. gadā. Tiek nošķirtas īstermiņa prioritātes (kuras būtu jāsasniedz vai attiecībā uz kurām ievērojams progress būtu jāpanāk trīs līdz četrus gadu laikā) un vidēja termiņa prioritātes (kuras būtu jāsasniedz vai attiecībā uz kurām ievērojams progress būtu jāpanāk septiņu gadu laikā). Asociācijas padome uzraudzīs asociācijas nolīguma piemērošanu un īstenošanu un periodiski pārskatīs šā nolīguma darbību, ņemot vērā tā mērķus, un šajā darbā tai palīdzēs Asociācijas komiteja un apakškomitejas, kas izveidotas saskaņā ar asociācijas nolīgumu.

Šī asociācijas programma būs piemērojama no tās pieņemšanas brīža līdz 2027. gada beigām. To var grozīt vai atjaunināt jebkurā brīdī, ja par to vienojas ES un Gruzijas Asociācijas padome.

PRINCIPI, INSTRUMENTI UN LĪDZEKĻI ASOCIĀCIJAS PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAI

Turpmāk uzskaitītie kopīgie principi turpinās veidot pamatu šīs asociācijas programmas īstenošanai:

- darbības, kuras īsteno ar asociācijas programmu, būtu jāīsteno, pilnībā ievērojot *AN/DCFTA*, tostarp tā preambulu;
- asociācijas programma būtu jāīsteno, pilnīgi ievērojot pārredzamības, pārskatatbildības un iekļaušanas principus;
- asociācijas programmā nepieciešama abu pušu iesaistīšanās un dialogs par reformām, kas saistītas ar asociāciju;
- asociācijas programmas mērķis ir sasniegt konkrētus un definētus rezultātus, pakāpeniski īstenojot praktiskus pasākumus;
- Puses atzīst to, ka ir svarīgi ar pienācīgiem un pietiekamiem politiskiem, tehniskiem un finanšu līdzekļiem atbalstīt prioritātes, par kurām panākta vienošanās;

- asociācijas programmas īstenošana tiks pārraudzīta, un par to, kā arī par vispārējo progresu būs jāsniedz gada ziņojumi, un tiks veikta tās novērtēšana. Panāktais progress tiks pārskatīts, tostarp ar asociācijas nolīgumu izveidoto institucionālo struktūru ietvaros. Arī pilsoniskā sabiedrība tiks mudināta koncentrēt savas uzraudzības darbības uz asociācijas programmu;
- Eiropas Savienība atbalstīs Gruziju asociācijas programmā izklāstīto mērķu un prioritāšu īstenošanā. Lai to paveiktu, tā izmantos visus pieejamos ES atbalsta avotus un īpašās zināšanas un padomus, paraugpraksi un zinātību, informācijas apmaiņu, atbalstu spēju veidošanai un iestāžu stiprināšanu un izstrādās jaunus palīdzības instrumentus. Tā uzsver, ka ES palīdzība ir atkarīga no nosacījumiem, par ko panākta kopīga vienošanās un kas saistīti ar reformās panākto progresu. ES arī sadarbosies ar citiem partneriem, lai nodrošinātu citu Gruzijas partneru sniegtā atbalsta koordinēšanu, kā arī pastiprinātu Eiropas komandas atbalsta koordinēto pieeju, kurā apvienoti ES, tās dalībvalstu un finanšu iestāžu resursi. Lai palīdzētu īstenot asociācijas programmu, būs pieejami arī attiecīgie ES finanšu instrumenti. Tomēr asociācijas programma nav uzskatāma par finanšu plānošanas dokumentu, un tā neaizstāj finanšu vai prioritāšu plānošanu, ko veic puses.

Atzīstot, ka asociācijas programma ir galvenais instruments AN/DCFTA īstenošanai, asociācijas programmā noteiktās prioritātes atspoguļo arī ilgtermiņa politikas mērķus, kas izklāstīti kopīgajā paziņojumā “Austrumu partnerības politika pēc 2020. gada. Noturības stiprināšana — Austrumu partnerība, kas sniedz labumu visiem”¹ un Austrumu partnerības samita deklarācijā², kas veidos pamatu Austrumu partnerības prioritātēm pēc 2020. gada. Šīs prioritātes būs pamatā ES palīdzībai Gruzijai, kā izklāstīts Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentā (*NDICI*) un attiecīgajos plānošanas dokumentos laikposmam pēc 2020. gada. ES var sniegt palīdzību arī ar citiem ES instrumentiem. Jebkāds atbalsts tiks sniegts, pilnībā ievērojot īstenošanas noteikumus un procedūras, kas reglamentē ES ārējo palīdzību. ES atbalsts atbildīs tā nosacītībai un uz stimuliem balstītai pieejai, un tā priekšnoteikums būs to reformu īstenošana, par kurām tika panākta vienošanās.

ASOCIĀCIJAS PROGRAMMAS PRIORITĀTES

ES un Gruzija uzskata, ka asociācijas nolīguma un asociācijas programmas īstenošana ir viena no svarīgākajām prioritātēm, lai konsolidētu un sekmētu kopīgas vērtības un principus saskaņā ar ES un Gruzijas vienošanos. Asociācijas nolīgumā ir paredzēts paātrināt politisko asociāciju un ekonomisko integrāciju ar Eiropas Savienību.

Kopš asociācijas nolīguma parakstīšanas Gruzija ir veikusi pasākumus un īstenojusi būtiskas reformas, lai panāktu tā efektīvu īstenošanu. Abas puses atzīst Gruzijas panākto progresu virzībā uz ciešāku politisko asociāciju un ekonomisko integrāciju ar ES, kā arī izaicinājumus tādās jomās kā kopīgas pamatvērtības, tiesiskums un tiesu sistēmas reforma, un atkārtoti uzsver, ka joprojām ir vajadzīgi turpmāki pasākumi, lai panāktu būtisku un ilgtspējīgu progresu nolūkā dot iedzīvotājiem iespēju pilnībā gūt labumu no ES un Gruzijas asociācijas nolīguma.

Šīs asociācijas programmas spēkā esības laikā būtiska nozīme ES un Gruzijas sadarbībai būs Gruzijas demokrātijas un tiesiskuma programmas īstenošanai, ieviešot vērienīgas politiskās, tiesu un korupcijas apkarošanas reformas plašā un iekļaujošā procesā.

---

1 JOIN(2020) 7.

2 <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2021/12/15/eastern-partnership-summit-joint-declaration/>

Efektīva asociācijas nolīguma un tā padziļinātas un visaptverošas brīvās tirdzniecības zonas īstenošana, kas ir saistīta ar plašāku regulējuma tuvināšanas procesu un ar to saistītajām nepieciešamajām reformām, palīdz radīt nosacījumus pastiprinātām ekonomiskajām un tirdzniecības attiecībām ar ES, kuru rezultātā turpinās Gruzijas pakāpeniska ekonomiskā integrācija Eiropas Savienības iekšējā tirgū, kā iecerēts asociācijas nolīgumā.

ES atkārtoti uzsver savu stingro atbalstu Gruzijas suverenitātei un teritoriālajai integritātei tās starptautiski atzītajās robežās, tostarp savu neatzīšanas un iesaistīšanās politiku Gruzijā, kā arī savu apņemšanos veicināt mieru, stabilitāti un konfliktu risināšanu Gruzijā. Turklāt ES atzīst Gruzijas nozīmīgo ieguldījumu ES kopējā drošības un aizsardzības politikā, tostarp piedaloties ES vadītās krīzes pārvarēšanas operācijās. ES ir gatava turpināt sadarbību ar Gruziju drošības jautājumos, lai īstenotu savas stratēģiskās prioritātes kaimiņreģionā.

ES un Gruzijas sadarbības mērķis, tostarp Austrumu partnerības ietvaros, ir arī atbalstīt globālo politikas mērķu sasniegšanu, cita starpā Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām īstenošanu un Ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam un tās 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu — minētie instrumenti tām abām ir saistoši. Sadarbība stiprinās uz noteikumiem balstītu starptautisko kārtību un palīdzēs veidot spēcīgāku Eiropu pasaulē.

Šajā sakarībā pirmām kārtām vajadzētu veikt turpmāk minētos reformu pasākumus.

A. Galvenās darbību prioritātes

1. Noturīgas, ilgtspējīgas un integrētas ekonomikas jomā

1.1. Ekonomikas attīstība, uzņēmējdarbība un ieguldījumu vide

Puses sadarbosies, lai veicinātu Gruzijas un ES ekonomisko integrāciju un ekonomisko attīstību Gruzijas valstspiederīgo un viņu labklājības labā. Tas samazinās sociālekonomisko un izglītības nevienlīdzību un uzlabos darba apstākļus, vienlaikus nodrošinot pakāpenisku ekonomikas dekarbonizāciju un klimatneitralitāti. Ņemot vērā apstākļus, būs ļoti svarīgi risināt Covid-19 pandēmijas sociālekonomiskās sekas, vienlaikus veidojot īstermiņa un ilgtermiņa noturību. Tam būtu jāizpaužas centienos nodrošināt, ka atveseļošana pēc Covid-19 ir zaļa un ka tiek sasniegti vides un klimata mērķi. Ilgtspējīgā un taisnīgā atveseļošanā izšķiroša nozīme būs arī darba aizsardzības līmeņa saglabāšanai un pienācīgas kvalitātes nodarbinātības veicināšanai.

Uzmanības centrā būs darījumdarbības un ieguldījumu vides uzlabošana, vienlīdzīgu konkurences apstākļu radīšana visiem uzņēmējiem, nodrošinot tiesiskumu un juridisko noteiktību un pastāvīgi īstenojot korupcijas apkarošanas centienus. Tas ietvers arī turpmāku arbitrāžas attīstību starp uzņēmumiem un tiesas nolēmumu izpildi. Būs svarīgi nodrošināt tiešu atbalstu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), cita starpā īstenojot MVU stratēģiju, veicināt darījumdarbību (tostarp sieviešu un jauniešu darījumdarbību), nodrošināt piekļuvi finansējumam un stiprināt kooperatīvus Gruzijas lauku apvidos. Jaunās Lauku attīstības stratēģijas 2021.–2027. gadam īstenošana sekmēs efektīvu vērtības ķēžu izveidi, uzlabos nodarbinātību lauku apvidos un atbalstīs MVU ar mērķi palielināt to konkurētspēju noteiktās nozarēs ar augstu eksporta vērtību. Tas arī veicinās ekonomikas turpmāku internacionalizāciju un integrāciju ES vērtības ķēdēs. Pasākumi, lai pievienotos vienotajai euro maksājumu telpai, būs svarīgs ekonomiskās sadarbības programmas elements, sniedzot svarīgu stimulu uzņēmumiem un reālu ieguvumu Gruzijas iedzīvotājiem. Reģionālās attīstības politikas īstenošana veicina līdzsvarotāku teritoriālo attīstību, samazina atšķirības un izveido jaunus centrus papildus Tbilisi un Batumi.

Tajā pašā laikā ir svarīgi turpināt sekmīgi īstenot spēcīgu ekonomikas un fiskālo pārvaldību, lai nodrošinātu ekonomikas un finanšu stabilitāti, un turpināt finanšu nozares modernizāciju, piemēram, veicot banku nozares reformu, veicinot kapitāla tirgus un attīstot mikrokredītus.

Turpmāka regulējuma konverģence ar ES standartiem būs svarīga, lai pilnībā īstenotu saistības attiecībā uz padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu, kas ir Gruzijas un ES ekonomiskās integrācijas priekšnoteikums. Īpaša uzmanība tiks pievērsta tehnisko noteikumu īstenošanai, tirgus uzraudzībai, sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem, tostarp pārtikas nekaitīgumam, un saskaņošanai ar Eiropas standartiem. Muitas sadarbības stratēģiskā satvara īstenošana, intelektuālā īpašuma tiesību īstenošana, kā arī Likuma par ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm pilnīga īstenošana ir būtiska, lai palielinātu tirdzniecības apjomus.

Puses atzīst asociēto partneru trijotnes iniciatīvu uzlabot sadarbību ar ES un pienācīgi ņem vērā to, ka šo asociēto partneru starpā ir pastiprināta koordinācija kopīgu interešu jautājumos, kas saistīti ar asociācijas nolīgumu un *DCFTA* īstenošanu, kā arī attiecībā uz sadarbību Austrumu partnerības ietvaros.

1.2. Savienojamības stiprināšana

Puses sadarbosies, lai stiprinātu (transporta, enerģētikas un digitālo) savienojamību starp ES un Gruziju, jo īpaši caur Melno jūru.

Transporta jomā tās īstēnos savstarpēji izdevīgus stratēģiskus projektus, tostarp Austrumu partnerības ietvaros, un pakāpeniski pabeigs paplašināto provizorisko *TEN-T* tīklu un veicinās multimodāla transporta risinājumus. Tās turpinās sadarboties, lai īstēnotu ES tiesību aktu kopumu attiecībā uz visiem transporta veidiem (aviācija, autotransports, jūras transports, dzelzceļi) ar mērķi uzlabot fizisko savienojamību, kā arī saistītos standartus un regulatīvos un drošības aspektus (jo īpaši saistībā ar ceļu satiksmes drošību), vienlaikus arī veicinot lielāku koncentrēšanos uz videi nekaitīga transporta risinājumiem.

Būs ļoti svarīgi izpildīt saistības, kuras izriet no Gruzijas pievienošanās Enerģētikas kopienai, jo īpaši īstenojot regulatīvās reformas un veicot ieguldījumus energoapgādes drošībā un energoefektivitātē, nostiprinot un veidojot jaunus enerģētikas infrastruktūras tīklus un starpsavienojumus, kā arī uzlabojot elektroenerģijas un gāzes tirgus pārredzamību un pienācīgu darbību.

1.3. Izglītība un jauniešu nodarbināmība, pētniecība un inovācija

Puses sadarbosies, lai ieguldītu cilvēkos, jo īpaši jauniešos, ar mērķi uzlabot nodarbināmību, vienlaikus nodrošinot pienācīgas kvalitātes darbvietas un efektīvu darba aizsardzību. Gruzija uzlabos savu sniegumu izglītības un pētniecības jomā, veicot visaptverošu izglītības un pētniecības reformu, galveno uzmanību pievēršot visu izglītības līmeņu efektivitātei, vienlīdzīgai pieejamībai un kvalitātei. Austrumu partnerības Eiropas skola Gruzijā var kalpot par paraugu kvalitatīvai izglītībai saskaņā ar starptautiskajiem standartiem.

Turklāt būs ļoti svarīgi nodrošināt, ka izglītības programma atbilst darba tirgus vajadzībām, lai novērstu prasmju trūkumu un labāk salāgotu prasmju un darbavietu pieprasījumu un piedāvājumu. Prioritāte būs labāka piekļuve darba tirgum, tostarp nodrošinot to sievietēm un neaizsargātām personām. Tajā pašā laikā turpināsies nodarbinātības politikas un nodarbinātības dienestu pilnveide.

Puses turpinās atbalstīt pētniecības un inovācijas politikas īstenošanu, centīsies veicināt ieguldījumus spēcīgākās pētniecības un inovācijas ekosistēmās, veicot politikas reformas, palielinot bruto izdevumus pētniecības un inovācijas jomā, un veicinās zaļo un digitālo pārkārtošanos, attiecīgā gadījumā izmantojot pārdomātas specializācijas stratēģijas un tehnoloģiju nodošanu.

2. *Pārskatbildīgu iestāžu, tiesiskuma un drošības jomā*

2.1. *Tiesiskums, tiesu sistēmas reforma un korupcijas apkarošana*

Puses sadarbosies, lai ievērotu tiesiskuma principus, īpašu uzmanību pievēršot tieslietu nozarei un tiesu iestāžu neatkarībai. Tiesu iestāžu reformu trešās un ceturtais kārtas pilnīgai īstenošanai ir izšķiroša nozīme, lai stiprinātu tiesu iestāžu neatkarību un pārskatbildību, tostarp stiprinot Augstās tieslietu padomes un citu galveno tiesu iestāžu institucionālo struktūru un praksi, uzlabojot pārredzamību un uz nopelniem balstītus atlases un paaugstināšanas procesus saskaņā ar Venēcijas komisiju un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja ieteikumiem.

Gruzija turpinās tiesu sistēmas reformu, tostarp kā Augstās tieslietu padomes prioritāti, un pieņems vērīgu tiesu sistēmas reformas stratēģiju laikposmam pēc 2021. gada, īstenojot plašu iekļaujošu un starppartiju reformu procesu, tostarp veicot tiesu sistēmas reformas trešās un ceturtais kārtas efektivitātes novērtējumu. Gruzija prioritārā kārtā turpinās darbu, lai Likumu par vispārējās jurisdikcijas tiesām saskaņotu ar attiecīgajiem Venēcijas komisijas ieteikumiem³, un pilnībā piemēros pārskatīto likumu visām turpmākajām iecelšanām.

Turklāt būtu jāpublicē augstas kvalitātes pamatojumi tiesnešu iecelšanai amatā un tiesību akti par pieņemto tiesas lēmumu publicēšanu.

---

³ Eiropas Padomes komisija “Demokrātija caur tiesībām” (Venēcijas komisija), *Urgent Opinion on the Selection and Appointment of Supreme Court Judges of Georgia*, ko Venēcijas komisija apstiprināja 2019. gada 21. un 22. jūnijā; Eiropas Padomes komisija “Demokrātija caur tiesībām” (Venēcijas komisija), *Urgent Opinion on the amendments to the organic law on Common Courts*, ko Venēcijas komisija apstiprināja 2021. gada 2. un 3. jūlijā.

Gruzija pārskatīs ģenerālprokurora iecelšanas procesu, lai stiprinātu prokurora biroja/amata neatkarību. Šajā nolūkā parlamentā tiks ieviesta kvalificēta vairākuma balsošana, kas šajā sakarā ir galvenais Venēcijas komisijas ieteikums. Tas ietvers efektīvu bloķēšanas novēršanas mehānismu, kas saņem plašu starppartiju atbalstu un atbilst Venēcijas komisijas ieteikumiem. Tiks ieviesti papildu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu, ka atlases un izvirzīšanas process ir pārredzams un balstīts uz integritātes, neatkarības, objektivitātes un kompetences kritērijiem.

Būs vēl vairāk jāstiprina tiesībaizsardzības iestāžu pārskatatbildība un demokrātiskā uzraudzība.

Gruzija turpinās darbu, lai gūtu vērienīgus panākumus cīņā pret korupciju un ekonomiskajiem noziegumiem, tostarp visu veidu korupciju, un stiprinās korupcijas novēršanas mehānismus, tostarp publiskā iepirkuma jomā.

3. *Vides un klimatnoturības jomā*

3.1. *Vide un klimatrīcība*

Puses sadarbosies, lai panāktu vides un klimata noturību, arī atveseļošanas centienos pēc Covid-19 veicinot modernu, resursefektīvu, tīru aprites ekonomiku, kas veicina ekonomikas zaļināšanu un dabas resursu ilgtspējīgāku izmantošanu saskaņā ar Eiropas zaļo kursu. To cita starpā panāks, turpinot administratīvās reformas un veidojot administratīvās spējas, lai īstenotu asociācijas nolīguma sadaļas par vidi un klimatrīcību. Turklāt asociācijas nolīguma esošo struktūru ietvaros tiks veicināts ES un Gruzijas dialogs par vidi un klimatu. Šajā sakarā notiks cieša apspriešanās ar pilsonisko sabiedrību.

Emisiju mazināšanas un klimatnoturības mērķi saskaņā ar Parīzes nolīgumu tiks integrēti vispārējā ekonomikas un transporta politikā, lai ierobežotu klimata pārmaiņu ietekmi un uzlabotu iedzīvotāju dzīvi. Šajā sakarā Gruzija iesniegs ilgtermiņa zemu siltumnīcefekta gāzu emisiju attīstības stratēģiju iesniegšanai Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējai konvencijai par klimata pārmaiņām (UNFCCC) un atjauninās savu nacionāli noteikto devumu (NND) saskaņā ar Parīzes nolīgumu.

Lielāka uzmanība tiks pievērsta ilgtspējīgas lauksaimniecības un zivsaimniecības sekmēšanai un popularizēšanai, cita starpā kopīgas jūrniecības programmas Melnajai jūrai⁴ zilās ekonomikas satvarā, un bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu saglabāšanai, tostarp Melnās jūras reģionā.

Vides pārvaldība tiks stiprināta, īstenojot tiesību aktus par ietekmes uz vidi novērtējumu, stratēģisko vides novērtējumu un pieņemot un īstenojot jaunus tiesību aktus par atbildību vides jomā, kā arī nodrošinot sabiedrības piekļuvi vides informācijai un sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā. Gaisa un ūdens kvalitātes uzlabošana, kā arī labāka atkritumu apsaimniekošana saskaņā ar Eiropas standartiem ne tikai palīdzēs uzlabot vidi, bet arī būtiski ietekmēs sabiedrības veselību. Ņemot vērā iepriekš minēto, tiks stiprināta pušu sadarbība sabiedrības veselības jomā.

3.2. Sabiedrības veselība

Puses sadarbosies, lai nodrošinātu cenas ziņā pieejamu medicīnisko aprūpi un veicinātu piekļuvi tai cilvēkiem visā sabiedrībā, tostarp uzlabojot universālās veselības aprūpes programmas tvērumu un izmantojot e-veselību. Svarīga nozīme būs veselības profilaksei un tabakas izstrādājumu patēriņa ierobežošanai. Tiks stiprinātas veselības aprūpes iestādes un to pārskatatbildība, ieviešot kvalitātes rādītājus, uz vērtību balstītus iepirkumus un citus kvalitātes pārvaldības procesus. Tas būs svarīgi, lai efektīvi risinātu infekcijas un nepārnēsājamu slimību problēmu un kopumā padarītu veselības aprūpes sistēmu noturīgāku pret ārējiem satricinājumiem, piemēram, pandēmijām.

---

⁴ 2019. gada 21. maijs, Bukarestes ministru deklarācija par kopīgu jūrniecības programmu Melnajai jūrai (Melnā jūra (europa.eu)).

4. Noturīgas digitalizācijas jomā

4.1. Digitālās infrastruktūras attīstība

Puses sadarbosies, lai veicinātu Gruzijas izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību, turpinot veicināt digitālās infrastruktūras izvēšanu un atbalstot digitālo pārveidi, pamatojoties uz valsts plašjoslas attīstības stratēģijas īstenošanu un saskaņā ar ES tiesību aktiem un paraugpraksi, jo īpaši attiecībā uz digitālo infrastruktūru drošību. Covid-19 pandēmija ir izgaismojusi digitālo plaisu sabiedrībā un steidzamu vajadzību atbalstīt digitālo pārveidi. Risinājumi e-veselības, tālmācības, telemedicīnas, vīrusu izsekošanas un dezinformācijas novēršanas jomā ne tikai palīdzēs pandēmijas laikā, bet arī atbalstīs visu ES partneru noturību un attīstību turpmākajos gados. Būs svarīgi stimulēt digitālo ekonomiku un inovāciju, īstenojot piemērotas rīcībpolitikas, kuras stimulēs un vēl vairāk diversificēs ne tikai IT nozari, bet arī radošās nozares, un stiprinās to konkurētspēju, stimulēs jaunuzņēmumu izaugsmi un izdzīvošanu un digitalizēs vērtības ķēdes.

4.2. E-pārvaldība un digitālie pakalpojumi

Vienlaikus būtu jāturpina attīstīt e-pārvaldību un digitālos pakalpojumus, lai palielinātu publiskās pārvaldes efektivitāti, pārredzamību un pārskatatbildību. Tam jāiet roku rokā ar digitālo prasmju un plašākas sabiedrības e-prasmju attīstību. Šajā nolūkā visā Gruzijā iedzīvotājiem vajadzētu būt piekļuvei internetam un citiem elektronisko sakaru pakalpojumiem par pieņemamām cenām. Puses sadarbosies, lai uzlabotu Gruzijas elektronisko sakaru valsts regulatīvās iestādes pārskatatbildību, administratīvās spējas un neatkarību, kas ir būtisks nosacījums pienācīgai attiecīgā tirgus darbībai. Turklāt ES atbalstīs viesabonēšanas un frekvenču spektra nolīgumu, kas noslēgti starp Gruziju un citām Austrumu partnerības valstīm un attiecīgā gadījumā ES, īstenošanu.

4.3. Kiberneturība

Puses sadarbosies, lai uzlabotu kiberneturību un nodrošinātu stabilus tiesiskos, politiskos un operatīvos kiberneturības satvarus, kuru pamatā ir ES tiesību akti un paraugprakse, tostarp ES kiberneturības sertifikācijas satvars. Šajā sakarā puses turpinās darbu ar mērķi sekmēt Gruzijas tiesību aktu tuvināšanu Tīklu un informācijas drošības (TID) direktīvai.

Puses sadarbosies, lai Gruzija pieņemtu elektroniskās identifikācijas shēmu un elektronisko uzticamības pakalpojumu tiesisko regulējumu saskaņā ar ES tiesību aktiem un paraugpraksi nolūkā noslēgt iespējamu savstarpējas atzīšanas nolīgumu par uzticamības pakalpojumiem.

5. Noturīgas, taisnīgas un iekļaujošas sabiedrības jomā

5.1. Cilvēktiesību integrēšana un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana pilsoniskajai sabiedrībai un jaunatnei

Abas puses veicinās labu pārvaldību, cilvēktiesības, tiesiskumu, nediskrimināciju, pienācīgas kvalitātes nodarbinātību, kā arī pamatvērtības un humanitāros principus, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju un atlabstot no tās.

Gruzija atbalstīs plašsaziņas līdzekļu brīvību, neatkarību un plurālismu, ievērojot ES un starptautiskos standartus un nodrošinot apstākļus brīvai, profesionālai, plurālistiskai, neatkarīgai un veselīgai plašsaziņas līdzekļu videi. Puses arī sadarbosies, lai stiprinātu sadarbību stratēģiskās komunikācijas jomā, tostarp cīņā pret dezinformāciju, un lai veicinātu medijpratību.

Abas puses sadarbosies, lai nodrošinātu diskriminācijas novēršanas likuma pastiprinātu īstenošanu, izstrādātu un īstenotu jaunu valsts cilvēktiesību stratēģiju un no tās izrietošo valsts rīcības plānu cilvēktiesību jomā un nodrošinātu plašsaziņas līdzekļu plurālismu un neatkarību, kā arī tiesību uz pulcēšanās brīvību ievērošanu. Gruzija nodrošinās nepieciešamo budžeta un cilvēkresursu piešķirumu, lai efektīvi un ātri izmeklētu pārkāpumus, par kuriem tiek apgalvots, ka tos ir izdarījušas tiesībsardzības amatpersonas, kā arī efektīvi kontrolētu personas datu apstrādi.

Galvenās prioritātes būs dzimumu līdztiesības uzlabošana un vienlīdzīgas attieksmes nodrošināšana sociālajā, politiskajā un ekonomiskajā dzīvē, kā arī personu ar invaliditāti un LGBTI personu labāka integrācija un nediskriminēšana. Īpaša uzmanība tiks vērsta arī uz pasākumiem, kas orientēti uz bērnu aizsardzību pret jebkāda veida vardarbību. Turpināsies darbs nolūkā nodrošināt personas datu augsta līmeņa aizsardzību.

ES un Gruzijas uzmanības lokā būs arī jauniešu līdzdalība un līderība, nodrošinot pilnvērtīgas iespējas. Puses turpinās sadarboties, lai maksimāli palielinātu Gruzijas ieguvumus no tās iesaistes programmās “Apvārsnis 2020” un “Apvārsnis Eiropa”, un turpinās veicināt tās jau aktīvo dalību “Erasmus+” un Eiropas Solidaritātes korpusa programmās, kā arī citās brīvprātīgā darba, sadarbības un apmaiņas programmās un iniciatīvās saskaņā ar sarunu rezultātiem un attiecīgo programmu pieņemšanu.

Gruzija turpinās attīstīt jaunatnes sektoru un uz pierādījumiem un tiesībām balstītu jaunatnes rīcībpolitiku, lai izveidotu ilgtspējīgu ekosistēmu jaunatnes attīstībai, kas ļautu jauniešiem pilnībā īstenot savu potenciālu un aktīvi iesaistīties visās sabiedriskās dzīves jomās, palielinātu jauniešu izpratni par demokrātiskajām vērtībām un principiem un atbalstītu viņu tiesības, kā arī nodrošinātu pilnīgas un vienlīdzīgas ekonomiskās iespējas, veselības aizsardzību, labklājību un vienlīdzīgu piekļuvi informācijai un resursiem visiem jauniešiem Gruzijā.

Gruzija turpinās veicināt drošu, iekļaujošu un labvēlīgu vidi pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) darbībām, tostarp tādu rīcībpolitiku pielāgošanu, kas atbalsta to finansiālo ilgtspēju, un pilsoniskās sabiedrības sektora turpmāku attīstību, jo īpaši vietējā līmenī. Gruzija arī veicinās korporatīvo sociālo atbildību un sociālo uzņēmējdarbību, kas vērsta uz risinājumu rašanu sociālajām un vides problēmām, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātā situācijā esošu personu, tostarp personu ar invaliditāti, nodarbinātībai un PSO finansiālās ilgtspējas stiprināšanai.

Gruzija nodrošinās visaugstākos demokrātiskos standartus visā vēlēšanu procesā, taisnīgu, pārredzamu un stingru sūdzību un pārsūdzību izskatīšanu, un tā turpinās pilnībā īstenot EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja (*ODIHR*) prioritāros ieteikumus un, izmantojot iekļaujošu dialogu, panāks būtisku progresu pārējo *ODIHR* sniegto ieteikumu⁵ īstenošanā. Gruzija saskaņā ar attiecīgajiem Venēcijas komisijas atzinumiem arī nodrošinās partiju plurālismu un atturēsies no ierobežojumiem, kas ir pretrunā starptautiskajiem standartiem, jo īpaši attiecībā uz reģistrāciju un finansēšanu⁶.

5.2. Publiskās pārvaldes stiprināšana

Vissvarīgākā prioritāte joprojām ir publiskās pārvaldes reformas veicināšana, izmantojot atklātas pārvaldības mehānismus. ES un Gruzija kopīgi rīkosies, lai ievērotu un veicinātu Eiropas publiskās pārvaldes principus un standartus. Šajā nolūkā puses apvienos centienus nolūkā veicināt atbildīgu, rezultatīvu, efektīvu, atklātu un pārredzamu pārvaldību, veidot uz rezultātiem balstītu un profesionālu civildienestu, nodrošināt kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus un spēcīgu vietējo pašpārvaldi.

Puses sadarbosies, lai prioritārā kārtā veicinātu atbildīgu, rezultatīvu, efektīvu, pārredzamu, uz pilsonisko jomu orientētu publisko pārvaldi, veidojot uz rezultātiem balstītu un profesionālu civildienestu un visā teritorijā nodrošinot kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus un spēcīgu vietējo pašpārvaldi.

---

5 Piem., <https://www.osce.org/files/f/documents/1/4/480500.pdf> un <https://www.osce.org/odihr/elections/georgia/496309>

6 Piem., Joint Opinion on draft article 791 of the election code of 20 March 2021, Venice Commission Opinion No. 1019/2021/ODIHR Opinion Nr ELE-GEO/407/2020; Urgent joint Opinion on revised draft amendments to the election code of 5 July 2021, Venice Commission Opinion No. 1043/2021/ ODIHR Opinion Nr ELE-GEO/417/2021.

5.3. Mobilitāte, tostarp bezvīzu režīms

Gruzija pastāvīgi rīkosies un īstēnos ieteikumus, kas sniegti saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu sagatavotajos ziņojumos, lai nodrošinātu, ka tiek pastāvīgi izpildīti vīzu režīma liberalizācijas rīcības plānam⁷ atbilstošie kritēriji, kas vajadzīgi, lai atbalstītu bezvīzu režīmu ceļošanai uz ES. Eiropas Komisijas gada ziņojumos saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu arī turpmāk tiks sniegti norādījumi par turpmākajām darbībām, kas veicamas, lai nodrošinātu sasniegtā progresa ilgtspēju. Gruzija īstēnos Migrācijas stratēģiju 2021.–2030. gadam un Valsts integrētās robežu pārvaldības stratēģiju 2021.–2025. gadam.

6. Ārpolitikas un drošības politikas jomā

6.1. Konflikta risināšana mierīgā ceļā

Puses turpinās efektīvu sadarbību, lai atbalstītu Gruzijas centienus panākt progresu saistībā ar konfliktu risināšanu mierīgā un ilgtspējīgā ceļā, pamatojoties uz starptautisko tiesību principiem, un veicinātu ilgstošu mieru un drošību Gruzijā. Tās turpinās pielikt pūles, lai sekmētu miermīlīgas konflikta atrisināšanas jautājumu Gruzijā, tostarp īstenojot ar ES starpniecību panākto 2008. gada 12. augusta pamiera nolīgumu. Gruzija turpinās izstrādāt stratēģisku redzējumu par konfliktu risināšanu mierīgā ceļā, vadot iekļaujošu valsts mēroga procesu. Puses pastiprinās centienus panākt taustāmus rezultātus ES, ANO un EDSO kopīgi vadītajās Ženēvas starptautiskajās diskusijās, lai rastu noturīgus risinājumus drošības un humanitārajām problēmām, kas izriet no neatrisinātā konflikta. Dažādie ES dalībnieki, kas darbojas uz vietas, ES delegācija Gruzijā, ES īpašais pārstāvis (ESĪP) Dienvidkaukāzā un saistībā ar krīzi Gruzijā un ES Pārraudzības misija turpinās veicināt stabilitāti, normalizāciju, uzticības veidošanu un konfliktu risināšanu. Tiks veikti attiecīgi pasākumi, lai veicinātu tirdzniecību, pārvietošanās brīvību un ekonomiskās saites pāri administratīvajām robežām, tostarp vajadzības gadījumā pārskatot tiesību aktus, un izmantojot miera iniciatīvu “Solis uz labāku nākotni”, sekmējot tiešus personiskos kontaktus, uzticības veidošanu un sašķeltu kopienu izlīguma panākšanu. Puses turpinās sadarboties un veikt preventīvus pasākumus, lai vēl vairāk konsolidētu neatzišanas politiku starptautiskajā arēnā.

6.2. Sadarbība drošības un aizsardzības politikas jomā

Puses padziļinās divpusējo dialogu par drošības un aizsardzības jautājumiem, lai risinātu kopīgus problēmjautājumus, tostarp tādus kā konfliktu novēršana un krīžu pārvarēšana, terorisma apkarošana, cīņa pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, organizēto noziedzību un

---

7 https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/international-affairs/collaboration-countries/visa-liberalisation-moldova-ukraine-and-georgia_en.

noziegumiem, kas saistīti ar narkotikām. Pamatojoties uz hibrīddraudu apsekojuma ieteikumiem, tiks uzlabota sadarbība saistībā ar vēršanos pret hibrīddraudiem. Puses sadarbosies, lai nodrošinātu, ka tiek īstenota drošības sektora reforma un tiek pieņemti attiecīgie satvari un procedūras kiberneturības un kritiskās infrastruktūras aizsardzības jomā. Vēl vairāk tiks stiprināta tiesu un tiesībsardzības iestāžu sadarbība. ES arī turpinās sekmēt Gruzijas dalību ES krīzes pārvarēšanas operācijās un ar kopējo drošības un aizsardzības politiku (KDAP) saistītos mācību un konsultāciju pasākumos.

B. Asociācijas programmas īstermiņa un vidēja termiņa prioritātes

1. Demokrātija, cilvēktiesības un laba pārvaldība

Politiskais dialogs un sadarbība reformu jomā saskaņā ar šo asociācijas programmu tiecas stiprināt tādu demokrātijas principu ievērošanu kā politiskais plurālisms, iekļautība lēmumu pieņemšanā, varas dalīšana, sadarbība ar opozīciju, tiesiskums un laba pārvaldība, cilvēktiesības un pamatbrīvības. Tas ietver minoritāšu tiesību, kas noteiktas ANO un Eiropas Padomes pamatkonvencijās un saistītajos protokolos, veicināšanu, lai faktiski izpildītu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumus, un palīdzību vietējo politisko reformu konsolidēšanā, jo īpaši tuvinot tās ES *acquis*.

To iestāžu stabilitātes, neatkarības, efektivitātes un pienācīga finansējuma stiprināšana, kuras garantē demokrātiju, tiesiskumu un cilvēktiesību ievērošanu, kā arī dzimumu līdztiesību un nediskriminēšanu, jo īpaši ietver šādu uzdevumu izpildi.

Īstermiņa prioritātes:

- turpināt nodrošināt pārredzamas, iekļaujošas un ticamas vēlēšanas, tostarp novēršot visus EDSO/*ODIHR* konstatētos trūkumus;
- nodrošināt, ka par tiesību aktu grozījumiem, kas ietekmē galvenos tiesiskuma elementus, piemēram, tiesu iestāžu neatkarību, notiek visaptverošas un iekļaujošas apspriedes un ka tie atbilst Eiropas standartiem, kā arī tādu starptautisko struktūru kā Venēcijas komisija, *GRECO* un EDSO/*ODIHR* ieteikumiem;
- nodrošināt publiskās pārvaldes un atklātas pārvaldības reformu nepārtrauktību un efektīvu īstenošanu, saskaņojot to ar Eiropas publiskās pārvaldes principiem un paraugpraksi; veicināt līdzdalību un atklātu dialogu starp pilsonisko sabiedrību un valdību, stiprināt līdzradīšanas procesu un daudzu ieinteresēto personu iesaisti politikas veidošanā, uzraudzībā un novērtēšanā; veicināt inovatīvas pieejas, izmantojot zināšanu un pieredzes apmaiņu, intensīvāku mācīšanos no līdzbiedriem un pastāvīgu sadarbību gan politiskā, gan ekspertu līmenī;
- dialogs un sadarbība aptvers arī tieslietu nozares stiprināšanu, turpinot tieslietu nozares reformu, jo īpaši nodrošinot tiesnešu pilnīgu ārējo un iekšējo neatkarību un cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, tostarp izmantojot visaptverošu sadarbību.

Vidējā termiņa prioritātes:

- nodrošināt cilvēktiesību regulējuma stiprināšanas nepārtrauktību, saskaņojot un praktiski īstenojot starptautiskos un Eiropas cilvēktiesību tiesību aktus un praksi.

1.1. Tieslietu joma

Īstermiņa prioritātes:

- efektīvi īstenot tiesu sistēmas reformu trešo un ceturto kārtu visos aspektos;
- efektīvi īstenot 2017.–2021. gada tiesu iestāžu stratēģiju un tās rīcības plānus visos aspektos un pieņemt vērīgu tiesu sistēmas reformu stratēģiju laikposmam pēc 2021. gada, pamatojoties uz plašu, iekļaujošu un starppartiju reformu procesu un tiesu sistēmas reformu trešās un ceturtais kārtas efektivitātes novērtējumu;
- stiprināt un būtiski reformēt Augstās tieslietu padomes un citu svarīgu tiesu iestāžu institucionālo struktūru un praksi, lai efektīvi palielinātu to pieņemto normu un lēmumu pārredzamību, integritāti un pārskatatbildību, tostarp attiecībā uz lēmumiem par iecelšanu amatā, novērtēšanu, paaugstināšanu amatā, pārcelšanu un disciplināriem pasākumiem. Iesniegt reformu priekšlikumus Venēcijas komisijai un EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību birojam atzinuma sniegšanai un īstenot to ieteikumus;
- jo īpaši nodrošināt pārredzamu un meritokrātisku tiesisko regulējumu un praksi attiecībā uz tiesnešu iecelšanu un paaugstināšanu amatā, pilnībā saskaņojot to ar Eiropas standartiem un Venēcijas komisijas ieteikumiem, tostarp attiecībā uz iecelšanu Augstākajā tiesā;
- publicēt rakstiskus pamatojumus tiesnešu iecelšanai, atsaucoties uz godprātības un kompetences kritērijiem;
- uzlabot tiesneša amata kandidātu, tiesnešu un tiesu darbinieku apmācību, īstenojot ES un Eiropas Padomes ieteikumus;
- modernizēt tiesvedību, turpinot atbalstīt iespēju iesniegt prasības tiesās elektroniski un veikt elektronisku saziņu ar tiesām, kā arī īstenot elektronisku lietu pārvaldību; paplašināt lietu elektronisku piešķiršanu pēc nejaušības principa;

- turpināt prokuratūras un Iekšlietu ministrijas un citu aģentūru kriminālizmeklēšanas dienestu reformu, kuras mērķis ir turpināt nodrošināt prokuratūras un kriminālizmeklēšanas darba neatkarību un profesionalitāti bez jebkādas nepamatotas ietekmes, kā arī lielāku pārredzamību un pārskatatbildību;
- Gruzija pārskatīs ģenerālprokurora iecelšanas procesu, lai stiprinātu prokurora biroja/amata neatkarību. Šajā nolūkā Parlamentā tiks ieviests kvalificēts balsu vairākums, kas šajā sakarā ir galvenais Venēcijas komisijas ieteikums. Tas ietvers efektīvu bloķēšanas novēršanas mehānismu, kas saņem plašu starppartiju atbalstu un atbilst Venēcijas komisijas ieteikumiem. Tiks ieviesti papildu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu, ka atlases un izvirzīšanas process ir pārredzams un balstīts uz integritātes, neatkarības, objektivitātes un kompetences kritērijiem;
- turpināt reformēt Kriminālkodeksu nolūkā modernizēt likumus, kā arī nodrošināt tā pilnīgu atbilstību attiecīgajām ES un starptautiskajām saistībām un standartiem; tuvināt kriminālprocesu ES dalībvalstīs īstenotajam kriminālprocesam:
  - pārskatīt, kā tiek izmantotas vienošanās par soda samazināšanu un tiesiskās garantijas, piemērojot vienošanās par soda samazināšanu;
  - garantēt likumpārkāpēju un cietušo procesuālās tiesības kriminālprocesā un vēl vairāk uzlabot atjaunojošās justīcijas principu piemērošanu gan pieaugušiem, gan nepilngadīgiem likumpārkāpējiem;
  - turpināt nodrošināt, ka cietušajiem, tostarp naida noziegumos cietušajiem, ir efektīva piekļuve tiesu iestādēm un kompensācijai un ka viņi pilnībā saņem atbalstu un aizsardzību;
  - stiprināt procesuālās tiesības un nodrošināt aizturēto personu juridiskās garantijas administratīvajā procesā;
- paplašināt piekļuvi kvalitatīvai bezmaksas juridiskajai palīdzībai;
- uzlabot mediācijas izmantošanu un kvalitāti; novērst trūkumus patērētāju strīdu izšķiršanā un radīt apstākļus, lai palielinātu arbitrāžas izmantošanu starp uzņēmumu starpā;

- paātrināt noziedzības novēršanas un brīvības atņemšanas iestāžu stratēģijas īstenošanu, jo īpaši piemērojot rehabilitācijas un resocializācijas pieejas brīvības atņemšanas iestāžu, noziedzības novēršanas un probācijas sistēmās un pēc atbrīvošanas.

Vidējā termiņa prioritātes:

- izmantot administratīvo aizturēšanu tikai pienācīgi pamatotos gadījumos. Nodrošināt administratīvi aizturētā procesuālās tiesības saskaņā ar cilvēktiesību principiem, tostarp tiesības uz taisnīgu tiesu. Šajā sakarā grozīt Administratīvo pārkāpumu likumu;
- modernizēt tiesību aktus komerciesību, civiltiesību un administratīvo tiesību jomās saskaņā ar valsts stratēģijām un tuvinoties ES *acquis*;
- nodrošināt iekļaujošu tiesu iestāžu pieejamību, pienācīgi finansējot Juridiskās palīdzības dienestu un nodrošinot tam atbilstošu personālu;
- pienācīgi nodalīt prokuroru un krimināllietu izmeklētāju funkcijas un izveidot līdzsvarotus sadarbības mehānismus tiesību aktos un praksē;
- nodrošināt sabiedrisko kārtību un drošību, vienlaikus garantējot cilvēktiesību aizsardzību.

1.2. Korupcijas un krāpšanas apkarošana, publiskās pārvaldes reforma un sabiedriskie pakalpojumi

Īstermiņa prioritātes:

- izstrādāt jaunu Valsts pretkorupcijas stratēģiju un attiecīgu rīcības plānu periodam pēc 2020. gada un nodrošināt tā efektīvu īstenošanu, lai novērstu, konstatētu un apkarotu visu veidu korupciju;
- stiprināt turpmāk uzskaitīto ar integritāti saistīto struktūru spēju īstenot to pārraudzības funkcijas: Civildienesta birojs aktīvu deklarēšanai; Valsts kontrole attiecībā uz valsts un pašvaldību izdevumu un ieņēmumu revīziju; Konkurences aģentūra; parlamenta īstenotā pārraudzība un uzraudzība, uzlabojot nozaru komiteju spēju; Korupcijas apkarošanas sekretariāts Gruzijas valdības administrācijas pakļautībā; Civilās konsultatīvās padomes vietējā līmenī;
- turpināt risināt korupcijas problēmu, izmantojot gan represīvus, gan preventīvus līdzekļus, piemēram, vēl vairāk stiprinot korupcijas izmeklēšanas efektivitāti un spēju; pastiprināt visu attiecīgo amatpersonu aktīvu un ienākumu deklarāciju pārbaudes, risināt iespējamus interešu konfliktus un uzraudzīt un novērtēt pasākumu efektivitāti;

- nodrošināt, ka ir ieviesti efektīvi mehānismi, lai novērstu un atklātu jebkādas ar Covid-19 pandēmiju saistītus riskus un neaizsargātību cīņā pret korupciju tādās augsta riska jomās kā publiskais iepirkums un veselība;
- turpināt stiprināt mehānismus korupcijas novēršanai un apkarošanai galvenajās riska jomās, piemēram:
  - nodrošināt atklātus un konkurētspējīgus publiskā iepirkuma procesus, samazinot tiešo līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu un izveidojot neatkarīgu, objektīvu un pārredzamu publiskā iepirkuma pārskatīšanas struktūru;
  - paaugstināt pārskatatbildības un integritātes standartus drošības nozarē un stiprināt demokrātisko pārraudzību, tostarp ierobežojot atkāpes no tiem (tostarp attiecībā uz finanšu pārskatiem) un vajadzības gadījumā grozot attiecīgos tiesību aktus;
  - krāpšanas apkarošana nodokļu un pievienotās vērtības nodokļa (PVN) jomā kā neatņemama daļa cīņā pret ekonomiskiem noziegumiem, korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kā arī publisko finanšu aizsardzībā;
  - saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem un procedūrām nodrošināt efektīvu sadarbību ar attiecīgajām ES iestādēm un struktūrām, tostarp ar Eiropas Biroju krāpšanas apkarošanai (*OLAF*), un palīdzību tām saistībā ar tādas krāpšanas un nelikumīgu darbību izmeklēšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, kā arī ar Eiropas Prokuratūru (*EPPO*) saistībā ar izmeklēšanām un kriminālvajāšanām par noziegumiem, kas skar Savienības finanšu intereses;
- turpināt nodrošināt Gruzijas tiesību aktu tuvināšanu ES *acquis* krāpšanas apkarošanas jomā un īstenot ES tiesību aktu noteikumus, kā paredzēts attiecīgajos asociācijas nolīguma pielikumos;
- veicināt iedzīvotāju tiesības un iespējas piekļūt informācijai un piedalīties pārvaldībā valsts un vietējā līmenī, tostarp ar pilsoniskās sabiedrības palīdzību un nodrošinot brīvu un drošu plašsaziņas līdzekļu uzraudzību;
- izstrādāt jaunu publiskās pārvaldes reformas stratēģiju un attiecīgu rīcības plānu laikposmam pēc 2020. gada un nodrošināt tā efektīvu īstenošanu;
- veicināt publiskās pārvaldes reformas īstenošanu gan politiskā, gan administratīvā līmenī tostarp stiprinot attiecīgo rīcības plānu koordināciju, uzraudzību un ziņošanu par tiem;

- uzlabot publiskās pārvaldes atklātību, pārredzamību un pārskatatbildību, īstenojot atklātas pārvaldības reformas;
- izstrādāt vienotu rīcībpolitiku sabiedrisko pakalpojumu izstrādei, sniegšanai un kvalitātes nodrošināšanai, lai uzlabotu iedzīvotāju apmierinātību un uzticēšanos valdībai;
- attīstīt stabilu komunikāciju, lai palielinātu informētību par publiskās pārvaldes reformas pozitīvo ietekmi;
- īstenot civildienesta tiesisko regulējumu, lai nodrošinātu profesionālu un uz rezultātiem balstītu civildienestu;
- turpināt tiesiskuma un korupcijas apkarošanas kritēriju īstenošanu un ar tiem saistīto virzību vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānisma ietvaros.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt korupcijas apkarošanu un nodrošināt, ka tiek efektīvi īstenoti attiecīgie starptautiskie juridiskie instrumenti, piemēram, ANO Pretkorupcijas konvencija, Krimināltiesību pretkorupcijas konvencija un tās papildprotokols, kā arī Eiropas Padomes Pretkorupcijas starpvalstu grupas (*GRECO*) un ESAO Korupcijas apkarošanas tīkla Austrumeiropai un Vidusāzijai ieteikumi;
- turpināt nodrošināt efektīvu izmeklēšanu saistībā ar apgalvojumiem par korupciju un izveidot efektīvu sistēmu interešu konfliktu novēršanai;
- veicināt atbildīgu, efektīvu, lietderīgu un pārredzamu publisko pārvaldi un veidot uz nopelniem balstītu un profesionālu civildienestu, tostarp attiecībā uz atlases, paaugstināšanas un atlaišanas sistēmu un specializētu, uz vajadzībām balstītu apmācību;
- uzlabot sabiedrisko pakalpojumu kvalitāti, efektivitāti un pieejamību Gruzijas reģionos;
- uzlabot publisko finanšu pārvaldību un pārskatatbildību, ņemot vērā dzimumu līdztiesības aspektus budžeta plānošanā, kas balstīta uz programmām, un stiprināt vidēja termiņa stratēģisko plānošanu un īstenošanu;
- uzlabot ieinteresēto personu, tostarp nevalstisko organizāciju, vietējo pašpārvalžu, jauniešu, akadēmisko aprindu, iesaisti un spējas; nodrošināt efektīvu instrumentu plašākai sabiedrības iesaistei lēmumu pieņemšanā un publiskās pārvaldes reformu rezultātu uzraudzībā;
- nodrošināt uzticamu, pārskatatbildīgu, pārredzamu un uz rezultātiem orientētu vietējo pašpārvaldi, kurai ir jaunas funkcijas, pienākumi un resursi saskaņā ar Eiropas standartiem.

1.3. Cilvēktiesības un pamatbrīvības

Īstermiņa prioritātes:

- izstrādāt Valsts cilvēktiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam un attiecīgus rīcības plānus periodam pēc 2020. gada, iekļaujot ANO iestāžu, EDSO/ODIHR, Eiropas Padomes, Eiropas Komisijas pret rasismu un neiecietību (ECRI) un starptautisko cilvēktiesību organizāciju konkrētos ieteikumus, jo īpaši attiecībā uz diskriminācijas novēršanas politikas īstenošanu, minoritāšu un privātās dzīves aizsardzību un reliģiskās pārliecības un ticības brīvības nodrošināšanu; īstenot stratēģiju un rīcības plānus, cieši sadarbojoties ar valsts un starptautiskajiem dalībniekiem;
- turpināt diskriminācijas novēršanas likuma īstenošanu, lai nodrošinātu efektīvu aizsardzību pret diskrimināciju, ievērojot principu “nevienu neatstāt novārtā”; palīdzēt paaugstināt iecietības līmeni un pazemināt vardarbības līmeni;
- turpināt plašsaziņas līdzekļu plurālisma, pārredzamības un neatkarības stiprināšanu saskaņā ar Eiropas Padomes ieteikumiem;
- stiprināt tādu pasākumu īstenošanu, kuru mērķis ir aizsargāt mediju profesionāļus, nodrošināt efektīvu un lietderīgu izmeklēšanu visos gadījumos, kad pret viņiem ir vērsta vardarbība, un saukt vainīgos pie atbildības;
- izstrādāt jaunu valsts stratēģiju par pilsonisko līdztiesību un integrāciju un rīcības plānu laikposmam pēc 2020. gada, kura mērķis ir nodrošināt etnisko minoritāšu pārstāvju vienlīdzīgu un pilnīgu līdzdalību visās sabiedriskās dzīves jomās un turpmāku atbalstu kultūras daudzveidībai;

- panākt progresu, īstenojot Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu, tā dēvēto Stambulas konvenciju, stiprinot valstu institucionālās spējas, lai atbalstītu tādu problēmu risināšanu, kas saistītas ar dzimumu līdztiesību un ar dzimumu saistītu vardarbību; turpināt stiprināt pasākumus nolūkā novērst un izmeklēt vardarbības gadījumus pret sievietēm un meitenēm, tostarp seksuālu vardarbību, aizsargāt cietušos un atbalstīt vainīgo rehabilitāciju; strādāt pie tā, lai panāktu sociālo pārveidi un mainītu pastāvošo diskriminējošo attieksmi un praksi, tostarp attiecībā uz vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē;
- pastiprināt pasākumus, lai apkarotu pret LGBTI personām vērstu diskrimināciju, un nodrošināt, ka viņi var pilnībā baudīt visas cilvēktiesības – civilās, politiskās un ekonomiskās, kā arī sociālās un kultūras tiesības, tostarp tiesības brīvi pulcēties.
- stiprināt reproduktīvās un seksuālās veselības pieejamību visu vecumu personām, informāciju un profilaksi un turpināt cīņu pret kaitējošu praksi, kas vērsta pret sievietēm un meitenēm, tostarp dzimumorgānu kropļošanu, bērnu, agrīnām un piespiedu laulībām un cita veida cilvēktiesību pārkāpumiem un pazemojošu izturēšanos, īpašu uzmanību pievēršot lauku apvidiem; palielināt ar mātes veselības aprūpi saistīto palīdzību;
- veikt īpašus pasākumus attiecībā uz minoritātēm piederošām personām, lai veicinātu lielāku vienlīdzību politiskajā, ekonomiskajā un sociālajā dzīves jomā;
- saskaņot tiesību aktus ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām un tās fakultatīvo protokolu un izveidot koordinācijas struktūru jautājumos, kas saistīti ar personu ar invaliditāti tiesībām;
- pastiprināt pasākumus, lai stiprinātu personu ar invaliditāti iekļaušanu sabiedriskajā un ekonomiskajā dzīvē un nodrošinātu labāku piekļuvi sabiedriskajām vietām. Uzlabot apstākļus personām ar garīgās veselības problēmām;

- pastiprināt centienus apkarot vardarbību pret bērniem, veicinot labu audzināšanas praksi, lielāku atbalstu izglītības sistēmā un uzlabotu nosūtīšanas uz atbalsta dienestiem mehānismu;
- pastiprināt centienus apzināt un apkarot vardarbību pret vecāka gadagājuma cilvēkiem, turpināt sniegt viņiem ekonomisku un veselības aprūpes atbalstu un veicināt viņu lielāku sociālo integrāciju;
- palielināt valsts ierēdņu spējas un vairot viņu zināšanas par cilvēktiesību jautājumiem.

Vidēja termiņa prioritātes:

- nodrošināt efektīvus mehānismus gan strīdu izšķiršanai, gan cilvēktiesību aizsardzībai, kas izmantojami pirms tiesu mehānismiem vai kā to alternatīva;
- turpināt veicināt un vairot informētību un nodrošināt apmācību tiesās, tiesībaizsardzības iestādēs un visās publiskās pārvaldes iestādēs, tostarp reģionos, par cilvēktiesībām un diskriminācijas novēršanu;
- turpināt īstenot Tiesībsarga biroja ieteikumus, tostarp par diskriminācijas gadījumiem, un turpināt nodrošināt diskriminācijas novēršanas likumā paredzētā institucionālā mehānisma efektīvu darbību;
- arī turpmāk stiprināt Parlamentārās komitejas, kas atbildīga par cilvēktiesību, pilsoniskās integrācijas un juridiskajiem jautājumiem cilvēktiesību stratēģijas un rīcības plāna īstenošanas jomā, uzraudzības spējas;
- turpināt sadarboties ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO) un ar reprezentatīvajiem sociālajiem partneriem (arodbiedrībām un darba devēju organizācijām) kā ieinteresētajām personām un uzraudzītājiem jomās, kas izvirzītas par prioritārajām ES un Gruzijas asociācijas nolīgumā, tostarp darba tiesību, privātās dzīves aizsardzības, minoritāšu tiesību un citu neaizsargātās situācijās esošu personu tiesību un plašsaziņas līdzekļu brīvības jomā;

- veikt pasākumus, lai palielinātu informētību, un strādāt, lai nodrošinātu atbilstību Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālajām minoritātēm, tostarp minoritāšu valodām, noteikumiem;
- turpināt apkarot ar dzimumu saistītu vardarbību un strādāt, lai to novērstu, turklāt galveno uzmanību pievēršot dzimumu aizspriedumiem, lielākai vīriešu un zēnu iesaistei, sieviešu politiskās līdzdalības atbalstam, ekonomiskajai un finansiālajai neatkarībai, izmantojot darījumdarbību, un labākai piekļuvei darba tirgum.

1.4. Slikta izturēšanās un spīdzināšana

Īstermiņa prioritātes:

- nodrošināt attiecīgo spīdzināšanas novēršanas rīcības plānu īstenošanu un turpināt veikt papildu pasākumus ar mērķi apkarot sliktu izturēšanos un spīdzināšanu, un stiprināt centienus nolūkā apkarot nesodāmību;
- turpināt atbalstīt un vēl vairāk palielināt tās uzraudzības iestādes neatkarību, kas ir atbildīga par sūdzību izmeklēšanu pret tiesībaizsardzības amatpersonām gan likumdošanas, gan praktiskā līmenī, lai efektīvi izmeklētu sliktas izturēšanās un spīdzināšanas gadījumus saskaņā ar starptautiskajiem standartiem;
- ar iepriekš minētās atbildīgās uzraudzības iestādes palīdzības nodrošināt rūpīgu, pārredzamu un neatkarīgu izmeklēšanu attiecībā uz jebkuru apgalvojumu par spīdzināšanu un sliktu izturēšanos brīvības atņemšanas iestādēs, policijā, militāros un citos aizturēšanas objektos;
- turpināt atbalstīt Tiesībsarga biroja paspārnē esošo valsts preventīvo mehānismu (VPM) un sadarboties ar to, lai, nodrošinot tā efektīvu darbību, novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, tostarp nodrošinot tam pienācīgu finansējumu un aizsargājot procesa konfidencialitāti;
- turpināt uzlabot aizturēšanas apstākļus, kā arī apstākļus garīgās veselības aprūpes iestādēs.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt centienus, lai uzlabotu brīvības atņemšanas iestāžu veselības aprūpes sistēmu un tādu veselības aprūpes, tostarp garīgās veselības aprūpes, pakalpojumu pieejamību ieslodzītajiem, kas ir līdzvērtīgi pilsoniskajai sabiedrībai pieejamajiem pakalpojumiem. Turpināt pilnveidot veselības aprūpes darbinieku, kas strādā slēgta tipa iestādēs vai saistītā darbā, spējas un nodrošināt tiem pilnvērtīgas iespējas ziņot par sliktu izturēšanos;
- turpināt stiprināt rehabilitācijas, kaitējuma mazināšanas un veselības aprūpes programmas brīvības atņemšanas iestāžu sistēmā;
- turpināt brīvības atņemšanas iestāžu sistēmas, policijas, militāro un citu slēgta tipa iestāžu iekšējās un ārējās uzraudzības efektīvu stiprināšanu, lai laikus atklātu un novērstu vardarbību un sliktu izturēšanos.

1.5. Vienlīdzīga attieksme

Īstermiņa prioritātes:

- stiprināt dzimumu līdztiesību un nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem, kā arī minoritātēm neatkarīgi no reliģijas vai ticības, etniskās vai nacionālās izcelsmes, rases, valodas, dzimtes, seksuālās orientācijas, dzimtes identitātes, spējām vai citiem aspektiem sociālajā, politiskajā un ekonomiskajā dzīvē;
- veikt turpmākus pasākumus, lai nostiprinātu tiesību aktu īstenošanu cīņai pret dzimuma vardarbību, tostarp izpratnes veicināšanu gan kopumā iedzīvotāju vidū, gan konkrētu profesionālo grupu vidū, piemēram, policijas rindās, jo īpaši lauku apvidos. Uzlabot cietušo piekļuvi konsultāciju pakalpojumiem, mājokļiem un patversmēm;
- palielināt cietušo, tostarp minoritāšu, piekļuvi konsultāciju pakalpojumiem un patversmēm, kā arī ekonomisko iespēju programmām pēc došanās prom no patversmes;

- uzlabot datu vākšanu, analīzi un ziņošanu par dzimumu vardarbību; atbalstīt dzimumu vardarbības apkarošanu vietējā līmenī, vairāk iesaistot vietējos dalībniekus, piemēram, pašvaldības, sociālos darbiniekus un PSO;
- cilvēktiesību stratēģijas un rīcības plāna ietvaros izstrādāt un īstenot visaptverošu līdztiesības politiku, kas nodrošina, ka visas personas, tostarp neaizsargātās situācijās esošas personas, var pilnībā īstenot cilvēktiesības.
- Citstarp ņemot vērā ES Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam, ES nostāja būs vērsta uz starptautiskās tiesiskās un politikas sistēmas un tās izpildes stiprināšanu, lai panāktu sieviešu un jauniešu – visā to daudzveidībā – vienlīdzīgu, pilnīgu, faktisku un jēgpilnu līdzdalību visās sabiedriskās un politiskās dzīves jomās, tostarp, iestājoties par to iekļaušanu politisko partiju deputātu kandidātu sarakstos un veidojot kandidātu spējas.

Vidēja termiņa prioritātes:

- tuvināties Eiropas standartiem attiecībā uz darba aizsardzības noteikumiem, maternitātes aizsardzības noteikumiem un noteikumiem par ģimenes un darba pienākumu saskaņošanu, kā paredzēts asociācijas nolīgumā;
- aktīvi rīkoties, lai veicinātu sieviešu un minoritāšu jēgpilnu līdzdalību un pārstāvību politisko lēmumu pieņemšanas forumos, darba tirgū un saimnieciskajā darbībā, tostarp vietējās pārstāvības līmenī (t. i., pašvaldībās);
- atbalstīt nediskrimināciju darba tirgū un principa “vienāds atalgojums par vienādi vērtīgu darbu” īstenošanu;
- veicināt etnisko minoritāšu lielāku sociālo un ekonomisko iekļaušanu un līdzdalību, tostarp nodrošinot piekļuvi informācijai un izglītībai, kā arī gruzīnu valodas apguvi;

- vairojot zināšanas un īstenojot informētības uzlabošanas pasākumus, palielināt pieņemšanu un iecietību plašākā sabiedrībā.

1.6. Bērnu tiesības

Īstermiņa prioritātes:

- īstenot Bērnu tiesību kodeksu, saskaņojot visus nepieciešamos tiesību aktus, un stiprināt valsts mehānismus, lai aizsargātu bērnus pret visu veidu vardarbību, tostarp pret bērnu, agrīnām un piespiedu laulībām;
- nodrošināt visu bērnu, tostarp vismarginalizētāko un visneaizsargātāko bērnu, bērnu ar invaliditāti un bērnu, kuri dzīvo uz ielas, vajadzības, uzlabojot un pilnveidojot sociālās aizsardzības mehānismus, kā arī atbalstot teritoriālo pieejamību habilitācijas/rehabilitācijas programmām bērniem ar invaliditāti, un veikt pasākumus, kas vērsti uz bērnu darba pilnīgu izskaušanu;
- īstenot Likumu par sociālo darbu un nodrošināt resursus tādu speciālistu grupu pieņemšanai darbā un spēju veidošanai, kas strādā ar neaizsargātiem bērniem, tostarp bērniem ar invaliditāti;
- palielināt informētību un vairojot zināšanas par vardarbības pret bērniem novēršanu un apkarošanu profesionāļu, kas strādā ar bērniem, un plašākas sabiedrības vidū;
- turpināt darbu pie bērnu deinstitucionalizācijas, piemērot aizbildnības mehānismu un turpināt pilnveidot alternatīvu aprūpi.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt nepilngadīgo justīcijas sistēmas reformu;
- veikt pasākumus, lai panāktu sociālu pārveidi un uzvedības maiņu, apkarojot vardarbību pret bērniem;

- pabeigt bērnu aprūpes deinstitutionalizāciju.

1.7. Arodbiedrību tiesības un darba pamatstandarti

Īstermiņa prioritātes:

- pieņemt un īstenot tiesisko regulējumu, ar ko nosaka Darba inspekcijas sistēmas uzraudzības funkcijas saistībā ar visiem tiesību aktiem darba tiesību un darba apstākļu jomā, atcelt spēkā esošajos tiesību aktos noteiktos uzraudzības inspektoru pilnvaru ierobežojumus saskaņā ar Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) standartiem;
- turpināt veikt grozījumus Darba kodeksā un citos attiecīgajos tiesību aktos un turpināt to saskaņošanu ar SDO standartiem;
- turpināt nodrošināt efektīvu darba inspekcijas sistēmu ar pietiekamām pilnvarām, spējām un resursiem (finanšu, personāla un administratīvajiem) visu darba apstākļu un darba attiecību inspekciju veikšanai atbilstoši SDO standartiem.

Vidēja termiņa prioritātes:

- stiprināt darba tiesību aktus ar procedūrām darba strīdu izšķiršanai, tostarp izmantojot starpniecības sistēmu darba lietās;
- izstrādāt metodoloģiju vienāda darba un atalgojuma novērtēšanai/mērīšanai;
- nodrošināt Trīspusējās sociālās partnerības komisijas un tās reģionālās nodaļas efektīvu darbību un turpināt uzlabot sociālo dialogu, sadarbojoties ar SDO un Eiropas sociālo partneru organizācijām.

2. Ārpolitika un drošības politika

Tiks vēl vairāk uzlabots dialogs un sadarbība ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) jomā, un tā mērķis ir pakāpeniska konverģence, tostarp attiecībā uz kopējo drošības un aizsardzības politiku (KDAP), un minētās darbības ir vērstas uz tādām jomām kā konfliktu novēršana un krīžu pārvarēšana, reģionālā stabilitāte, ieroču kontrole, atbrūošana, ieroču neizplatīšana, kibernetiskā drošība un hibrīddraudu novēršana. Sadarbība balstīsies uz kopīgām vērtībām, tostarp apņēmību ievērot suverenitātes un teritoriālās integritātes, robežu neaizskaramības un neatkarības principus, un uz abpusējām interesēm, un tās mērķis būs palielināt politikas saskaņotību un efektivitāti, izmantojot divpusējos, daudzpusējos un reģionālos forumus un nodrošinot uz noteikumiem balstītu starptautisko kārtību.

2.1. *Sadarbība KDAP jomā, saskaņošana, hibrīddraudi un kibernetiskā drošība, stratēģiskā komunikācija un reģionālā sadarbība*

Īstermiņa prioritātes:

- pastiprināt centienus, lai palielinātu Gruzijas saskaņotību ar ES KĀDP deklarācijām un lēmumiem, tostarp atbilstoši suverenitātes un teritoriālās integritātes principiem, kas nostiprināti ES un Gruzijas asociācijas nolīgumā, un rīcību daudzpusējos forumos;
- uzlabot sadarbību hibrīddraudu apkarošanā, stiprinot kibernetiskā drošību, tostarp īstenojot ieteikumus, kuru pamatā ir hibrīddraudu apsekojums;
- stiprināt sadarbību stratēģiskās saziņas jomā, lai nostiprinātu valsts un sabiedrības noturību pret dezinformāciju; paplašināt un dažādot praktiskās sadarbības satvarus, tajos iekļaujot pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus un citus līdzīgi domājošus dalībniekus un iestādes;
- turpināt centienus īstenot efektīvu drošības sektora reformu Gruzijā;

- stiprināt praktisko sadarbību konfliktu novēršanas un krīzes pārvaldības jomā, veicinot Gruzijas līdzdalību ES vadītajās civilajās un militārajās krīzes pārvarēšanas operācijās, konsultācijās un mācību pasākumos KDAP jomā, pamatojoties uz dalības pamatnolīgumu, kas tika parakstīts 2013. gada novembrī, un Austrumu partnerības darba grupas drošības, KDAP un civilās aizsardzības jautājumos daudzpusējā sistēmā, kā arī sadarbībā ar ES aģentūrām KDAP jautājumos;

veicināt reģionālo sadarbību drošības jautājumos, piemēram, migrācija, uzlabota robežu pārvaldība, kritiskās infrastruktūras aizsardzība, eksporta kontrole, katastrofu riska mazināšana un pārvaldība, tostarp ārkārtas reaģēšana, civilā aizsardzība, cīņa pret kontrabandu un nelikumīgu tirdzniecību (piemēram, biomateriālu un kodolmateriālu tirdzniecību) un piemērota personāla apmācība, šajā nolūkā jo īpaši izmantojot ES izcilības centra ķīmijas, bioloģijas, radioloģijas un kodolmateriālu (CBRN) jomā iniciatīvu un tās Gruzijā esošo Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas reģionālo sekretariātu.

Vidēja termiņa prioritātes:

- veicināt konfliktu risināšanu mierīgā ceļā un starptautisko stabilitāti un drošību, lai uzturētu uz noteikumiem balstītu starptautisko kārtību, pamatojoties uz efektīvām daudzpusējām attiecībām;
- veicināt neatkarības, suverenitātes, teritoriālās integritātes un robežu neaizskaramības un neatkarības principu ievērošanu, kā noteikts ANO Statūtos un EDSO Helsinku Noslēguma aktā, tostarp atbilstoši ES KĀDP lēmumiem un deklarācijām.

2.2. Terorisma apkarošana, masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšana un nelikumīgs ieroču eksports

Īstermiņa prioritātes:

- sadarboties, lai apkarotu masu iznīcināšanas ieroču un to nogādes līdzekļu izplatīšanu, pilnībā ievērojot un valsts līmenī īstenojot saistības, kuras puse uzņēmusies starptautiskos atbrūošanās un ieroču neizplatīšanas līgumos un nolīgumos, kā arī citas attiecīgās starptautiskās saistības šajā jautājumā;

- pilnībā izmantot darbības nolīgumu starp Gruziju un Eiropu, lai atvieglotu apmaiņu ar informāciju par teroristu organizācijām, grupām, to darbībām un atbalsta tīkliem.

Vidēja termiņa prioritātes:

- sadarboties, lai padziļinātu starptautisko vienprātību par cilvēktiesībās balstītu cīņu pret terorismu, tostarp par terora aktu juridisko definīciju, veicinot vienošanos par visaptverošu konvenciju par starptautisko terorismu;
- turpināt īstenot Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūciju (ANO DPR) 2396 un jo īpaši dalīties informācijā par terorismā aizdomās turētām personām, lai identificētu, atklātu un sauktu pie atbildības ārvalstu kaujiniekus teroristus;
- sadarboties uz risku balstītas muitas kontroles jomā, nodrošinot importēto, eksportēto vai tranzīta preču drošumu un nekaitīgumu;
- apkarot kājnieku ieroču un vieglo ieroču, tostarp to munīcijas, nelikumīgu tirdzniecību, saskaņā ar esošajiem starptautiskajiem nolīgumiem un ANO Drošības padomes rezolūcijām, kā arī saistībām, kas izriet no starptautiskajiem instrumentiem, kuri piemērojami šajā jomā;
- turpināt sadarbību parasto ieroču eksporta kontroles jomā, ņemot vērā ES Kopējo nostāju par militāro tehnoloģiju un ekipējuma eksporta kontroli; turpināt sadarbību cīņā pret ieroču nelikumīgu tirdzniecību un attiecībā uz munīcijas krājumu iznīcināšanu;
- turpināt sniegt ieguldījumu ieroču kontroles un attiecīgu uzticības veicināšanas režīmu īstenošanā; Kodolieroču neizplatīšanas līgums (KNL) ar visiem tā trim pīlāriem, kā arī Ķīmisko ieroču konvencija (*CWC*), Bioloģisko ieroču konvencija (*BWC*) un citas esošās saistības saskaņā ar attiecīgajiem starptautiskajiem nolīgumiem un citām starptautiskām saistībām.

2.3. Konfliktu risināšana mierīgā ceļā

Īstermiņa prioritātes:

- uzturēt efektīvu sadarbību starp ES un Gruziju, lai risinātu konfliktu, izmantojot saskaņotus formātus, tostarp ar mērķi nodrošināt ar ES starpniecību panāktā 2008. gada 12. augusta pamiera nolīguma pilnīgu īstenošanu un iekšzemē pārvietoto personu un bēgļu drošu, brīvprātīgu un cieņpilnu atgriešanos mājās, kā arī rastu veidus, kā pienācīgi iesaistīt Gruzijas Abhāzijas un Činvali reģionu/Dienvidosetiju ES un Gruzijas attiecību padziļināšanā;
- īstenot efektīvu ES un Gruzijas sadarbību un koordināciju saistībā ar konflikta risināšanu mierīgā ceļā, tostarp izmantojot regulāru politisko dialogu, un nodrošināt, ka miera veidošana un drošība arī turpmāk ir svarīgi jautājumi ES darba kārtībā;
- koordinēt centienus, lai atvieglotu ar ES starpniecību panāktā 2008. gada 12. augusta pamiera nolīguma īstenošanu, tostarp izstrādājot un veicinot turpmākus īstenošanas pasākumus pēc sākotnējā nolīguma;
- pastiprināt centienus, lai nodrošinātu jēgpilnas sarunas un sasniegtu taustāmus rezultātus ES, ANO un EDSO kopīgi vadītajās Ženēvas starptautiskajās apspriedēs, pamatojoties uz 2008. gada 12. augusta pamiera nolīgumu, kas tika panākts ar ES starpniecību, lai rastu noturīgus risinājumus drošības un humanitārajām problēmām, kuras izriet no neatrisinātā konflikta;
- pilnībā un efektīvi izmantot ES Pārraudzības misijas Gruzijā birojus, lai veicinātu stabilitāti, normalizāciju, tostarp veicinot drošu un normālu dzīvi vietējām kopienām, kas dzīvo abās administratīvo robežu pusēs, un uzticības veidošanu;
- turpināt darbu, lai atsāktu strādāt un efektīvi darbotos incidentu novēršanas un reaģēšanas mehānismi Gali un Ergneti, un ievērojami pastiprināt centienus, lai nodrošinātu konfliktu skarto cilvēku drošības un humanitārās vajadzības;

- turpināt centienus novērst cilvēktiesību pārkāpumus Gruzijas Abhāzijas reģionā un Chinvali reģionā/Dienvidosetijā;
- atbalstīt konflikta mierīgas risināšanas centienus, tostarp uzturot sakarus ar Gruzijas Abhāzijas un Chinvali reģiona / Dienvidosetijas iedzīvotājiem, ņemot vērā Gruzijas izlīguma un iesaistīšanās politiku (tostarp miera iniciatīvu) un ES neatzīšanas un iesaistīšanās politiku, kuras īstenošanā ES un Gruzija sadarbojas;
- sadarboties pāri administratīvajām robežām, lai dalītos ar iedzīvotājiem ieguvumos un iespējās, kas izriet no ES un Gruzijas politiskās asociācijas un ekonomiskās integrācijas procesa, tostarp īstermiņa bezvīzu režīma Šengenas zonai;
- turpināt veicināt pārvietošanās brīvību, tirdzniecības, ekonomiskās saites un izglītības iespējas pāri administratīvajām robežām, tostarp vajadzības gadījumā izmantojot miera iniciatīvu “Solis uz labāku nākotni” un tiesību aktu pārskatīšanu. Sadarboties nolūkā veikt pasākumus, lai sekmētu tiešos personiskos kontaktus, uzticības veicināšanu un izlīgšanas centienus starp konflikta sašķeltajām kopienām;
- īstenot turpmākus pasākumus, lai veicinātu iekšzemē pārvietotu personu ilgtspējīgu integrēšanu (īpašumtiesības, nodarbinātība un mērķorientēts atbalsts);
- nodrošināt, ka tiek efektīvi īstenots nacionālais rīcības plāns 2022.–2024. gadam attiecībā uz ANO Drošības padomes rezolūciju par sievietēm, mieru un drošību (ANO DP rezolūcijas 1325+) īstenošanu;
- stiprināt sieviešu jēgpilnu līdzdalību konfliktu risināšanā mierīgā ceļā un miera veidošanā un nodrošināt, ka visos konfliktu risināšanas centienos notiek aktīva apspriešanās ar konfliktu skartajām sievietēm un pilsonisko sabiedrību;

- turpināt kopīgus centienus un veikt efektīvus preventīvus pasākumus, lai vēl vairāk konsolidētu neatzīšanas politiku starptautiskajā arēnā.

Vidēja termiņa prioritātes:

- veikt pasākumus, lai rastu ilgtspējīgu konflikta risinājumu, un, neskarot esošos konflikta risināšanas formātus, konflikta miermīlīga risināšana būs viens no galvenajiem darba kārtības jautājumiem politiskajā dialogā starp pusēm, kā arī dialogā ar citiem attiecīgajiem starptautiskajiem dalībniekiem;
- turpināt kopīgus centienus, lai veicinātu starptautisku drošības mehānismu izveidi Gruzijas Abhāzijas reģionā un Chinvali reģionā/Dienvidosetijā, starptautisko cilvēktiesību organizāciju piekļuvi šīm teritorijām un Eiropas Savienības Pārraudzības misijas Gruzijā (*EUMM Georgia*) pilnvaru pilnīgu īstenošanu visā Gruzijā;
- turpināt darbu pie tā, lai nodrošinātu iekšzemē pārvietoto personu un bēgļu drošu, cieņpilnu un brīvprātīgu atgriešanos to izcelsmes vietās saskaņā ar starptautisko tiesību principiem;
- turpināt sadarbību ar Starptautisko Krimināltiesu (SKT), īstenojot Romas statūtus un ar tiem saistītus instrumentus un pienācīgi ievērojot tās integritātes saglabāšanu; turpināt sadarbību ar SKT attiecībā uz 2008. gada augusta kara izmeklēšanu.

3. Tieslietas, brīvība un drošība

Gruzijas pilsoņiem 2017. gada martā tika piešķirtas bezvīzu ceļošanas tiesības uz ES. Šajā sakarā Gruzijai būtu jāturpina pildīt vīzu režīma liberalizācijas kritēriji un jāņem vērā ieteikumi, kas sniegti Komisijas regulārajos ziņojumos saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu, lai nodrošinātu bezvīzu režīma ilgtspēju un tādējādi veicinātu mobilitāti un tiešus personiskus kontaktus starp ES un Gruziju.

Turklāt atpakaļuzņemšanas nolīgums, mobilitātes partnerība starp ES un Gruziju un attiecīgā gadījumā sadarbības mehānismi un nolīgumi ar vairākām ES aģentūrām tieslietu un iekšlietu jomā, piemēram, Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru (*Frontex*), Eiropas migrācijas tīklu (EM), Eiropolu, *CEPOL* un *Eurojust*, veido kontekstu ciešākai sadarbībai tieslietu un iekšlietu jomā.

3.1. Personas datu aizsardzība

Īstermiņa prioritātes:

- nodrošināt personas datu augsta līmeņa aizsardzību un pieņemt tiesību aktus saskaņā ar Eiropas standartiem, kā arī veikt praktiskus pasākumus, lai nodrošinātu tiesību uz personas datu aizsardzību ievērošanu publiskajā un privātajā sektorā, tostarp krimināltiesību jomā;
- stiprināt datu aizsardzības uzraudzības iestādes spējas, lai nodrošinātu modernu tehnoloģisko problēmu risināšanu datu aizsardzības jomā un Eiropas standartu sekmīgu īstenošanu Gruzijā.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt stiprināt datu aizsardzības uzraudzības iestādes spējas un uzraudzīt datu aizsardzības standartu piemērošanu.

3.2. Migrācija, patvēruma un integrēta robežu pārvaldība

Īstermiņa prioritātes:

- nodrošināt, ka tiek pastāvīgi izpildīti visi vīzu režīma liberalizācijas kritēriji, kā arī Komisijas ieteikumi, kas sniegti vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānisma ziņojumos;
- turpināt efektīvi īstenot atpakaļuzņemšanas nolīgumus, tostarp atpakaļuzņemšanas nolīgumu starp ES un Gruziju;

- stiprināt operatīvo sadarbību, lai ātrāk samazinātos nepamatotu patvēruma pieteikumu skaits, kurus Šengenas un asociēto valstu zonas valstīs iesniedz Gruzijas valstspiederīgie;
- efektīvi īstenot grozījumus Gruzijas likumā “Par noteikumiem un procedūrām Gruzijas pilsoņiem, kuri izceļo no Gruzijas un ieceļo tajā”, pilnībā ievērojot cilvēktiesību un datu aizsardzības prasības;
- turpināt rīkot informācijas kampaņas par tiesībām un pienākumiem, ceļojot bez vīzas;
- turpināt stiprināt robežu pārvaldību un nodrošināt augstas kvalitātes robežpārbaudes un robežuzraudzību;
- ziņot par uzlabojumiem migrācijas datu analīzē un risku novērtējumā;
- regulāri (vismaz reizi divos gados) atjaunināt Gruzijas migrācijas profilu;
- turpināt stiprināt operatīvo sadarbību ar Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru (*Frontex*), ieskaitot sadarbību integrētas robežu pārvaldības jomā, darbinieku apmaiņu, apmācību, reģiona novērotāju iesaisti kopīgās operācijās un informācijas apmaiņu, izmantojot Austrumu partnerības riska analīzes tīklu;
- pabeigt un efektīvi īstenot Gruzijas valsts integrētas robežu pārvaldības stratēģiju 2021.–2025. gadam un tai pievienoto rīcības plānu.

Vidēja termiņa prioritātes:

- efektīvi īstenot Gruzijas migrācijas stratēģiju 2021.–2030. gadam un tam pievienotos rīcības plānus;
- izstrādāt efektīvākus veidus, kā piedāvāt cirkulārās un likumīgās migrācijas, tostarp darbaspēka migrācijas, shēmas, vienlaikus ievērojot spēkā esošos valsts tiesību aktus un kompetences, kā arī pilnībā ievērojot visu migrējošo darba ņēmēju cilvēktiesības;

- efektīvi izstrādāt un īstenot Gruzijas valsts integrētas robežu pārvaldības stratēģiju 2021.–2025. gadam un tai pievienotos rīcības plānus;
- nodrošināt augstas kvalitātes robežpārbaudes un robežuzraudzību;
- panākt progresu valsts robežu demarkācijā ar kaimiņvalstīm;
- turpināt efektīvi īstenot valsts reintegrācijas programmu un darbības.

3.3. Tiesībaizsardzība

Īstermiņa prioritātes:

- nodrošināt uzraudzības iestādes, kas ir atbildīga par neatkarīgu izmeklēšanu attiecībā uz sūdzībām par tiesībaizsardzības amatpersonām, pilnas darbības spējas. Nodrošināt profesionālu un efektīvu mehānismu, lai pārlicinoši reaģētu uz sūdzībām par policiju, tostarp veicot iekšēju vispārēju pārbaudi;
- turpināt nodrošināt efektīvu Iekšlietu ministrijas Cilvēktiesību aizsardzības un izmeklēšanas kvalitātes uzraudzības departamenta darbību, tostarp atbalstot tiesībaizsardzības amatpersonu profesionālo apmācību Eiropas Cilvēktiesību konvencijas garantēto cilvēktiesību jautājumos;
- turpināt paplašināt alternatīvu risinājumu piemērošanu brīvības atņemšanai, veicinot esošo ar brīvības atņemšanu nesaistīto sodu izmantošanu un ieviešot jaunus ar brīvības atņemšanu nesaistītus sodus, kā arī palielinot probācijas dienestu spējas;
- modernizēt izmeklēšanas procesus un metodes organizētu, smagu un visu citu noziegumu apkarošanā.

3.4. Cīņa pret organizēto noziedzību

Īstermiņa prioritātes:

- nodrošināt attiecīgo valsts rīcības plānu cīņai pret cilvēku tirdzniecību pastāvīgu īstenošanu un turpināt darbības nolūkā attīstīt valsts iestāžu spējas proaktīvi konstatēt un efektīvi izmeklēt cilvēku tirdzniecības gadījumus;
- uzraudzīt cilvēku tirdzniecības gadījumu proaktīvas konstatēšanas un izmeklēšanas efektivitāti un ziņot par to;
- izstrādāt jaunu valsts organizētās noziedzības apkarošanas stratēģiju un tai pievienotu rīcības plānu un nodrošināt efektīvu īstenošanu;
- pilnībā izmantot nolīgumu par operatīvo un stratēģisko sadarbību ar Eiropu, tostarp sniedzot operatīvu un stratēģisku informāciju un ciešāk iesaistoties ES politikas ciklā / Eiropas daudzdisciplīnu platformā pret noziedzības draudiem (*EMPACT*);
- turpināt sadarbību ar *CEPOL* tiesībsardzības apmācības nolūkos;
- turpināt attīstīt uz izlūkdatiem balstītu policijas darbību un vienotu noziedzības analīzes sistēmu, tostarp pieņemot un īstenojot uz izlūkdatiem balstītu policijas stratēģiju.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt centienus organizētās noziedzības novēršanas un apkarošanas jomā, jo īpaši saistībā ar ES politikas ciklu organizētās noziedzības un smagu starptautisku noziegumu apkarošanas jomā / Eiropas daudzdisciplīnu platformu pret noziedzības draudiem (*EMPACT*);
- uzlabot sadarbību kibernoziegumu novēršanā un nodrošināt piemērotu tiesībsardzības apmācību Gruzijas iestādēm;

- pastiprināt centienus cīņā pret kibernoziēdzību, lai veidotu visaptverošu tiesisko un institucionālo sistēmu saskaņā ar Budapeštas konvenciju;
- turpināt stiprināt pārrobežu sadarbību tiesībaizsardzības jomā, lai cīnītos pret Gruzijas izcelsmes organizētajām noziēdzīgajām grupām.

3.5. Nelikumīgu narkotisko vielu apkarošana

Īstermiņa prioritātes:

- turpināt sadarbību narkomānijas novēršanas jomā un pilnībā saskaņot narkomānijas apkaršanas politiku ar ES nostājām, kā arī turpināt uzlabot profilakses mehānismus, īstenojot Narkomānijas novēršanas valsts stratēģiju 2021.–2026. gadam un tās attiecīgos rīcības plānus;
- īstenot ciešu sadarbību ar Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centru (*EMCDDA*), lai uzlabotu Gruzijas Narkomānijas apkaršanas novēršanas centra (*NDO*) spējas un apmainītos ar būtisku un derīgu informāciju;
- nodrošināt narkomānijas apkaršanas valsts stratēģiju un turpmāko rīcības plānu īstenošanu.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt nodrošināt līdzsvarotu un integrētu pieeju narkotiku jautājumiem ar mērķi stiprināt sistēmas narkomānijas radīto veselības un sociālo seku novēršanai, kā arī nodrošināt efektīvāku profilaksi un mazināt nelikumīgu narkotisko vielu piegādes, tirdzniecības un pieprasījuma apjomus;
- turpināt pastāvīgu dialogu Austrumu partnerības narkotiku apkaršanas dialoga ietvaros.

3.6. Cīņa pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu

Īstermiņa prioritātes:

- saskaņot Gruzijas tiesību aktus ar ES ceturto un piekto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu;

- uzraudzīt un ziņot par līdzekļu iesaldēšanas un konfiskācijas rīkojumu skaitu un par iesaldēto un konfiscēto īpašumu aplēsto vērtību, lai nodrošinātu Gruzijas tiesību aktu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju efektīvu īstenošanu.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt centienus, lai vēl vairāk pilnveidotu tiesisko un institucionālo satvaru nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas un apkarošanas jomā, tostarp ar tiesību aktu tuvināšanu ES tiesību aktiem šajās jomās;
- turpināt ieviest standartus, kas ietverti Finanšu darījumu darba grupas (*FATF*) ieteikumos par terorisma finansēšanu;
- turpināt sadarbību ar *FATF*, Eiropas Padomi, *MONEYVAL*, kā arī attiecīgajām ES dalībvalstu iestādēm nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumos;
- turpināt uzlabot operatīvo sadarbību starp Gruzijas iestādēm un ES līdzekļu atguves dienestiem attiecībā uz konfiskāciju, līdzekļu atgūšanu un pārvaldību, izmantojot efektīvu saziņu un parauprakses apmaiņu.

3.7. Tiesiskā sadarbība

Īstermiņa prioritātes:

- turpināt īstenot operatīvās sadarbības nolīgumu ar *Eurojust*.

Vidēja termiņa prioritātes:

- uzlabot tiesu iestāžu sadarbību civillietās un komerclietās, īstenojot 1965. gada Konvenciju par tiesas un ārpus tiesas dokumentu izsniegšanu civillietās vai komerclietās un 1970. gada Konvenciju par pierādījumu iegūšanu ārvalstīs civillietās vai komerclietās;

- pievienoties Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences galvenajām konvencijām tiesu iestāžu sadarbības, kā arī bērnu aizsardzības jomā, piemēram, 2005. gada Konvencijai par tiesas izvēles līgumiem un 2007. gada Hāgas Konvencijai par uzturlīdzekļiem bērniem un citiem ģimenes uzturēšanas veidiem, un tās Protokolam par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem, un īstenot iepriekš minētos instrumentus;
- uzlabot tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, pievienojoties attiecīgajām konvencijām, jo īpaši Eiropas Padomes konvencijām, un īstenojot tās.

4. Tirdzniecība un ar tirdzniecību saistītie jautājumi

Puses turpinās padziļināt integrāciju, pamatojoties uz asociācijas nolīgumu un padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu (*DCFTA*). Puses apzinās, ka šā nolīguma potenciāls vēl nav pilnībā īstenots, un sadarbosies, lai panāktu atbilstību ES *acquis*, kā norādīts asociācijas nolīguma / *DCFTA* attiecīgajos pielikumos, jo īpaši turpmāk izklāstītajās ar tirdzniecību saistītajās jomās. Efektīva asociācijas nolīguma un tā *DCFTA* īstenošana, kas ir saistīta ar plašāku regulējuma tuvināšanas procesu un ar to saistītajām nepieciešamajām reformām, palīdz radīt nosacījumus pastiprinātām ekonomiskajām un tirdzniecības attiecībām ar ES, kuru rezultātā turpinās Gruzijas pakāpeniska ekonomiskā integrācija Eiropas Savienības iekšējā tirgū, kā iecerēts asociācijas nolīgumā. Puses sadarbosies, lai īstenotu visus asociācijas nolīguma / *DCFTA* noteikumus. Abas puses regulāri sadarbojas, tostarp izmantojot divpusējās struktūras, kas izveidotas saskaņā ar ES un Gruzijas AN, kā arī daudzpusējās struktūrās.

Gruzija stiprinās valsts iestāžu sistēmu, lai nodrošinātu katrā attiecīgajā jomā pieņemto jauno tiesību aktu objektīvu īstenošanu, izpildi un uzraudzību.

Gruzija ar specializēto apakškomiteju un ikgadējās Asociācijas komitejas īpašā sastāvā tirdzniecības jautājumu risināšanai starpniecību regulāri informēs ES par tiesību aktu tuvināšanas gaitu. Vajadzības gadījumā un abām pusēm vienojoties, ES sniegs palīdzību un zinātību, lai palīdzētu Gruzijas iestādēm šajā procesā.

4.1. Preču tirdzniecība

Īstermiņa prioritātes:

- veikt turpmākus uzlabojumus tirdzniecības statistikas jomā;
- sadarboties ar mērķi atbalstīt Gruziju attiecībā uz Gruzijas eksporta struktūras diversifikācijas palielināšanu, tostarp jaunu produktu eksportu uz ES tirgu.

Vidēja termiņa prioritātes:

- cieši sadarboties nolūkā efektīvi piemērot noteikumu apiešanas novēršanas mehānismu;
- atbalstīt Gruziju tās potenciāli plānoto tiesību aktu par piekļuvi tirgum vai citiem saistītiem jautājumiem (t. i., tirdzniecības aizsardzības instrumentu) izstrādē un īstenošanā;
- nodrošināt informācijas apmaiņu par norisēm un politiku saistībā ar piekļuvi tirgum.

4.2. Tehniskie noteikumi, standartizācija un saistītā infrastruktūra

Īstermiņa prioritātes:

- izstrādāt tiesību aktus, kurus Gruzija apņēmas īstenot, pamatojoties uz asociācijas nolīgumu, kā paredzēts tās Tirdzniecības tehnisko šķēršļu (*TBT*) stratēģijā;
- turpināt attīstīt infrastruktūru, kas ir saistīta ar standartu, tehnisko noteikumu, metroloģijas, tirgus uzraudzības, akreditācijas un atbilstības novērtēšanas procedūru administrēšanu, tostarp ar ES atbalsta palīdzību;

- atvieglot ieinteresēto personu, tostarp uzņēmēju, sagatavošanu un pielāgošanos tuvināto tiesību aktu īstenošanai;
- turpināt īstenot tirgus uzraudzības stratēģiju attiecībā uz rūpniecības precēm;
- tirgus uzraudzības jomā stiprināt attiecīgo Gruzijas valsts iestāžu un tirgus uzraudzības iestāžu administratīvo spēju;
- nodrošināt personāla papildu apmācību to valsts iestāžu un aģentūru pārvaldībai, kas strādā ar tehniskajiem noteikumiem, metroloģiju un standartizāciju, kā arī akreditāciju;
- apmainīties ar informāciju par visiem Gruzijas *TBT* un tirgus uzraudzības stratēģiju būtiskajiem aspektiem, tostarp termiņiem.

4.3. Sanitārie un fitosanitārie (SFS) pasākumi

Īstermiņa prioritātes:

- atbalstīt pārtikas un barības nekaitīguma, dzīvnieku veselības un augu veselības drošības agrīnās brīdināšanas sistēmu;
- organizēt informācijas kampaņas ar attiecīgajām aģentūrām, uzņēmumiem un nevalstiskajām organizācijām (NVO) par prasībām piekļūšanai ES tirgum, kā arī ar pilsonisko sabiedrību par attiecīgajiem patērētāju aizsardzības aspektiem pārtikas un barības nekaitīguma jomā;
- sniegt turpmākas ES tehniskās konsultācijas un atbalstu Gruzijai tiesību aktu par SFS sagatavošanas un īstenošanas procesā, tostarp apmācot attiecīgos darbiniekus, stiprināt kompetentās iestādes spējas un veicināt laboratoriju kapacitātes pilnveidi atbilstoši ES prasībām;
- palīdzēt Gruzijai sekmīgi īstenot tuvinātos tiesību aktus SFS pasākumu jomā;

- stiprināt Gruzijas uzņēmumu pielāgošanās spēju tuvināto tiesību aktu īstenošanai; jo īpaši novirzīt ar pielāgošanās spēju saistīto atbalstu pārtikas aprītē iesaistītajiem mikrouzņēmējiem, mazajiem un vidējiem uzņēmējiem.

Vidēja termiņa prioritātes:

- atbalstīt Gruziju tās centienos stiprināt riska analīzi SFS jomā; nodrošināt veterinārās, fitosanitārās un pārtikas nekaitīguma pārbaudes robežkontroles punktus; veicināt Gruzijas uzņēmumu pielāgošanos tuvināto tiesību aktu īstenošanai; panākt progresu attiecībā uz atļauju piešķiršanu papildu pārtikas produktiem ES tirgū;
- sadarboties dzīvnieku labturības jomā un lai samazinātu antibiotiku izmantošanu dzīvnieku audzēšanā nolūkā apkarot antibiotiku rezistenci.

4.4. Muita un tirdzniecības veicināšana

Īstermiņa prioritātes:

- turpināt sadarboties, lai tuvinātu Gruzijas tiesību aktus, piemēram, jauno Muitas kodeksu, ES *acquis* un starptautiskajiem standartiem, kas uzskaitīti asociācijas nolīguma attiecīgajā pielikumā;
- nodrošināt stratēģiskā satvara muitas sadarbībai īstenošanu, vajadzības gadījumā veicot turpmāku pārskatīšanu un atjaunināšanu;
- turpināt atbalstīt Gruzijas tiesību aktu par muitas darbu intelektuālā īpašuma tiesību (IĪT) īstenošanu atbilstīgi ES *acquis*, kā paredzēts asociācijas nolīgumā;
- regulāri informēt par Muitas kodeksa īstenošanu;
- atbalstīt Gruziju tās pievienošanās procesā Konvencijai par kopīgu tranzīta procedūru;

- īstenot sadarbību attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar muitas digitalizācijas iniciatīvām un platformām, kuras atvērtas Gruzijai.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt modernizēt Gruzijas muitas iestādes;
- turpināt vienkāršot un modernizēt muitas procedūras;
- sadarboties uz risku balstītas muitas kontroles jomā un apmainīties ar būtisku informāciju, kas ļauj uzlabot riska pārvaldību un piegādes ķēžu drošību, veicināt importēto, eksportēto vai tranzīta preču likumīgu tirdzniecību, drošumu un nekaitīgumu;
- stiprināt dialogu par cīņu pret krāpšanu, lai novērstu nelikumīgu tirdzniecību, tostarp attiecībā uz akcīzes precēm, jo īpaši, īstenojot ciešāku sadarbību saskaņā ar Protokolu par savstarpēju administratīvo palīdzību muitas lietās;
- veidot spējas ar mērķi uzlabot digitālās muitas vides īstenošanu;
- veikt pasākumus, lai panāktu asociācijas nolīgumā paredzētās Atzītā uzņēmēja sistēmas savstarpēju atzīšanu.

4.5. Izcelsmes noteikumi

Īstermiņa prioritātes:

- īstenot Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu konvencijas noteikumus, jo īpaši attiecībā uz izcelsmes apliecinājumiem (izsniegšana un pārbaude, atbilstība izcelsmes noteikumiem) un muitas sadarbību.

4.6. Uzņēmējdarbība, pakalpojumu tirdzniecība un elektroniskā komercija

- Veikt apmācību un veidot atbilstīgas administratīvās spējas, lai īstenotu plānoto tiesību aktu tuvināšanu;

- īstenot informācijas un pieredzes apmaiņu par sadarbspējīgu e-komercijas tirdzniecības platformu izstrādi;
- īstenot informācijas un pieredzes apmaiņu par to, kā palielināt ieinteresēto personu informētību par Pasta pakalpojumu direktīvas pamatprincipu, jo īpaši vispārējā pasta pakalpojumu sniegšanas pienākuma īstenošanu un izpildi, kā arī citām attiecīgām pasta nozares politikas jomām.

4.7. Publiskais iepirkums

Īstermiņa prioritātes:

- samazināt tiešā iepirkuma īpatsvaru (bez atklāta uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus), nosakot stingrākus sekundāros tiesību aktus un stingrāk piemērojot noteikumus, jo īpaši attiecībā uz tiešo iepirkumu steidzamas nepieciešamības dēļ un pasākumiem ar ierobežotu termiņu;
- izveidot neatkarīgu un objektīvu publiskā iepirkuma pārskatīšanas struktūru saskaņā ar pārskatīto tiesisko regulējumu;
- sniegt precīzu un savlaicīgu informāciju par plānoto likumdošanas darbu, kas skar iepirkumu politiku un tās īstenošanu, gan attiecībā uz tiesību aktu tuvināšanu, gan iestāžu izveidi publiskā iepirkuma jomā.
- Asociācijas padome pieņems attiecīgo kopīgo lēmumu par tirgus piekļuves piešķiršanu saskaņā ar Publiskā iepirkuma nodaļas ceļveža I posma pabeigšanu.

Vidēja termiņa prioritātes:

- Puses turpinās apspriest no asociācijas nolīguma izrietošo saistību īstenošanu;
- Gruzija ar ES atbalstu turpinās izstrādāt un pieņemt jaunus publiskā iepirkuma tiesību aktus saskaņā ar tuvināšanas procesu un grafiku, kas paredzēts asociācijas nolīgumā.

4.8. Intelektuālā īpašuma tiesības (IĪT)

Īstermiņa prioritātes:

- atbalstīt Gruzijas Valsts intelektuālā īpašuma centra “Sakpatenti” darbību, lai nodrošinātu rūpnieciskā īpašuma tiesību un autortiesību aizsardzību; paplašināt sadarbību ar trešo valstu iestādēm un nozaru apvienībām;
- stiprināt attiecīgo valsts struktūru vai izpildaģentūru izpildes nodrošināšanas spēju, kā arī nodrošināt tiesu sistēmas pienācīgu darbību, lai garantētu tiesu iestāžu pieejamību tiesību subjektiem un sodu īstenošanu;
- veikt efektīvus pasākumus pret viltošanu un pirātismu, tostarp sagatavot par šīm darbībām statistikas informāciju, ar ko puses apmainās;
- sadarboties attiecībā uz izsmelšanas režīma piemērošanu intelektuālā īpašuma jomā.

Vidēja termiņa prioritātes:

- nodrošināt abu pušu tiesību subjektiem augsta līmeņa IĪT aizsardzību un īstenošanu;
- veikt pasākumus, lai palielinātu sabiedrības informētību par intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma aizsardzību un nodrošinātu efektīvu dialogu ar tiesību subjektiem.

4.9. Konkurence

Vidēja termiņa prioritātes:

- sadarboties asociācijas nolīguma konkurences nodaļas un saistīto reformu īstenošanā. Sadarbība būs vērsta uz Gruzijas konkurences iestādes institucionālo sistēmu un attiecīgajām administratīvajām spējām, lai garantētu attiecīgo konkurences tiesību aktu efektīvu īstenošanu;

- sadarbība aptvers arī pastiprinātu dialogu par izpildes pasākumiem konkurences un subsīdiju jomās.

4.10. Pārredzamība

Īstermiņa prioritātes:

- turpināt stiprināt saistību īstenošanu attiecībā uz pārredzamību ar tirdzniecību saistītās politikas veidošanā;
- apspriest labāko praksi un attiecīgo pieredzi pārredzamas politikas veidošanā, informācijas apmaiņā un atbilstošas apmācības nodrošināšanā, tostarp attiecībā uz saziņas mehānismiem un apspriešanos ar ieinteresētajām personām, kā arī organizēt seminārus un citus pasākumus plašai sabiedrībai nolūkā izskaidrot asociācijas nolīguma īstenošanu un tuvināšanas procesu.

4.11. Tirdzniecība un ilgtspējīga attīstība

Īstermiņa prioritātes:

- izveidot atbilstīgu izpildes un uzraudzības sistēmu attiecībā uz visiem darba standartiem un tiesībām un jo īpaši bērnu darba izskaušanai saskaņā ar starptautiskajiem un ES principiem un praksi;
- sadarboties atjauninātā nacionāli noteiktā devuma īstenošanā un ilgtermiņa mazemisiju attīstības stratēģijas izstrādē saskaņā ar Parīzes nolīgumu;
- vēl vairāk stiprināt *CITES* sistēmas īstenošanas efektivitāti, jo īpaši attiecībā uz sugām, kas uz ES tiek pārdotas lielā skaitā, piemēram, *Galanthus spp.*;
- turpināt uzlabot paraugpraksi un apmainīties ar to saskaņā ar nodaļu par ieinteresēto personu iesaistīšanu un pilsoniskās sabiedrības dialogu;

- turpināt dialogu par to saistību īstenošanu, kas attiecas uz tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt informācijas apmaiņu par darba standartu efektīvu īstenošanu un par darba aizsardzības nodrošināšanu, tostarp efektīvu uzraudzību un izpildi;
- apspriest, kā tiek īstenoti daudzpusēji nolīgumi vides jomā, kuros piedalās kāda no pusēm;
- sadarboties, lai īstenotu vērienīgu globālu bioloģiskās daudzveidības satvaru saskaņā ar Konvenciju par bioloģisko daudzveidību.

5. *Ekonomiskā un nozaru sadarbība*

Puses sadarbosies, lai veicinātu ekonomikas attīstību un ekonomisko integrāciju, tostarp padziļinot nozaru sadarbību, atbalstot MVU attīstību, galveno uzmanību pievēršot ilgtspējīgas, zaļas, iekļaujošas un digitālas ekonomikas izaugsmes sasniegšanai. Puses sadarbosies, lai risinātu Covid-19 pandēmijas sociālekonomiskās sekas, vienlaikus veidojot īstermiņa un ilgtermiņa noturību. Puses strādās kopā, lai visiem nodrošinātu pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un taisnīgus darba apstākļus, stiprinātu vienlīdzīgas iespējas un piekļuvi darba tirgum, apkarotu nabadzību un sociālo atstumtību. Gruzija stiprinās regulējuma konvergenci ar ES *acquis* saskaņā ar asociācijas nolīguma saistībām. Tā arī stiprinās valsts iestāžu sistēmu, lai nodrošinātu katrā attiecīgajā jomā pieņemto jauno tiesību aktu neatkarīgu īstenošanu, izpildi un uzraudzību. Gruzija ar specializēto apakškomiteju starpniecību regulāri informēs ES par tiesību aktu tuvināšanas gaitu, un vajadzības gadījumā, abām pusēm vienojoties, ES sniegs palīdzību un zinātību, lai palīdzētu Gruzijai šajā procesā.

5.1. Ekonomikas attīstība un tirgus iespējas

Vidēja termiņa prioritātes:

- sadarboties, lai atbalstītu Gruziju pilnībā funkcionējošas tirgus ekonomikas izveidē, īpaši pievēršoties ilgtspējīgas, zaļas un iekļaujošas ekonomikas izaugsmes sasniegšanai, un pakāpeniski tuvinātu tās politiku ES politikai saskaņā ar makroekonomikas stabilitātes, stabilas publisko finanšu sistēmas, robustas finanšu sistēmas un līdzsvarotas maksājumu bilances pamatprincipiem;
- uzraudzīt makroekonomiskās norises, apspriest nozīmīgus politikas izaicinājumus un apmainīties ar informāciju par paraugpraksi, stiprinot regulāru makroekonomikas dialogu, lai uzlabotu ekonomikas politikas izstrādes kvalitāti;
- stiprināt Gruzijas Valsts bankas neatkarību un regulatīvās pilnvaras un dalīties ES pieredzē par monetāro un valūtas maiņas kursa politiku, tostarp euro starptautisko nozīmi, nolūkā arī turpmāk attīstīt Gruzijas spējas minētajās jomās;
- vēl vairāk uzlabot publisko finanšu stabilitāti un pārvaldību, turpinot pilnveidot fiskālās reformas;
- uzlabot valsts uzņēmumu efektivitāti un vēl vairāk samazināt saistītos fiskālos riskus, pieņemot korporatīvās pārvaldības standartus;
- attīstīt ilgtspējīgu, visaptverošu un mērķorientētu sociālā nodrošinājuma tīklu;
- veicināt sieviešu lielāku iekļaušanu darba tirgū un darījumdarbībā, veicinot ekonomikas izaugsmi.

5.2. Lauksaimniecība un lauku attīstība

Īstermiņa prioritātes:

- nodrošināt Lauksaimniecības un lauku attīstības stratēģijas (LLAS) 2021.–2027. gadam un attiecīgo rīcības plānu īstenošanu;
- līdz 2021. gadam pieņemt un īstenot stratēģisko dokumentu par Lauksaimniecības un lauku attīstības stratēģijas (LLAS) 2021.–2027. gadam pārtikas nekaitīguma komponentu;
- īstenot lauku attīstības institucionālo reformu;
- atbalstīt efektīvu vērtības ķēžu izveidi un MVU, lai palielinātu to konkurētspēju noteiktās nozarēs ar augstu eksporta vērtību; stiprināt saskaņotību starp prioritāro vērtības ķēžu izvēli un tirdzniecības prioritātēm;
- nodrošināt iespējas sievietēm daudzveidīgā lauku ekonomikā;
- nodrošināt visu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu lauku apvidos, īpašu uzmanību pievēršot visattālākajiem lauku apvidiem, lai nevienu neatstātu novārtā.

Vidēja termiņa prioritātes:

- modernizēt iestādes, kas atbild par lauksaimniecības attīstību, un uzlabot to efektivitāti, tostarp šajā procesā piedaloties visām attiecīgā sektora ieinteresētajām personām; turpināt stiprināt koordinācijas mehānismu starp valdību un pilsoniskās sabiedrības organizācijām;
- popularizēt un veicināt klimata ziņā viedu lauksaimniecību, energoefektīvas tehnoloģijas un citu labu lauksaimniecības praksi; modernizēt un uzlabot lauksaimniecības produktu ražošanu, pārstrādi un uzglabāšanu, lai palielinātu Gruzijas lauksaimniecības ražīgumu, pievienoto vērtību un konkurētspēju;

- sekmēt pakāpenisku lauksaimniecības produktu tirdzniecības standartu pieņemšanu, lai veicinātu pārtikas nekaitīgumu, un turpināt īstenot kvalitātes shēmas, tostarp saistībā ar bioloģisko lauksaimniecību un produktiem ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm;
- uzlabot lauksaimnieciskās ražošanas konkurētspēju un ilgtspēju, tostarp ar tirgorientētu lauksaimniecības kooperatīvu un ražotāju organizāciju palīdzību veicinot apjomradītus ietaupījumus un attīstot konsultāciju un paplašināšanas sistēmas, lai palielinātu ražošanu un eksportu; veicināt bioloģisko ražošanu un atvieglot pieeju lauksaimniecības nozarei paredzētiem perspektīviem aizdevumiem un finanšu līdzekļiem;
- virzīties uz pakāpenisku konverģenci un efektīvas lauksaimniecības un lauku attīstības politikas īstenošanu, pamatojoties uz pārbaudītiem ES modeļiem;
- uzlabot darba un dzīves apstākļus lauku apvidos, nodrošinot labāku dabas resursu apsaimniekošanu, labākus pakalpojumus un infrastruktūru un diversificējot lauku ekonomiku.

5.3. Publiskā iekšējā finanšu kontrole un ārējā revīzija

Īstermiņa prioritātes:

- vēl vairāk attīstīt valsts iestāžu iekšējās kontroles sistēmu, kuru pārvalda decentralizēta vadība, tostarp funkcionāli neatkarīgu iekšējo revīziju, nodrošinot saskaņotību ar vispārpieņemtajiem starptautiskajiem standartiem, regulējumiem un ES labāko praksi.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt uzlabot publiskā sektora iekšējās kontroles un iekšējās revīzijas sistēmu saskaņā ar esošo prakses trūkumu novērtējumu un vispārpieņemtajiem starptautiskajiem standartiem, regulējumiem un ES labāko praksi;

- nodrošināt turpmāku Revīzijas palātas (Gruzijas Valsts kontroles) ārējās revīzijas funkcijas attīstību saskaņā ar vispārpieņemtajiem starptautiskajiem standartiem (*INTOSAI*).

5.4. Sabiedrības veselība

Īstermiņa prioritātes:

- turpināt ES veselības aizsardzības *acquis* īstenošanu, kā minēts attiecīgajos asociācijas nolīguma pielikumos, jo īpaši par asins drošību, tabakas izstrādājumu patēriņa ierobežošanu, cilvēku izcelsmes vielu (asiņu, audu, orgānu, šūnu) kvalitāti un infekcijas slimībām un gatavību pandēmijai, atbilstoši arī Gruzijas starptautiskajām saistībām saskaņā ar Pamatkonvenciju par tabakas kontroli un Starptautiskajiem veselības aizsardzības noteikumiem;
- uzlabot Vispārējās veselības aprūpes programmas tvērumu un samazināt pacientu tiešo iemaksu īpatsvaru; pastiprināt digitalizāciju (e-veselība);
- uzlabot primārās veselības aprūpes kvalitāti un pieejamību nolūkā nodrošināt slimību profilaksi un paaugstināt dzīves kvalitāti;
- pabeigt, pieņemt un sākt īstenot valsts veselības stratēģiju un tās rīcības plānus;
- stiprināt valsts daudznozaru pasākumus nolūkā apkarot mikrobu rezistenci, cita starpā stiprinot uzraudzību, veicinot antimikrobiālo līdzekļu piesardzīgu lietošanu un infekciju kontroli veselības aprūpes iestādēs;
- sagatavoties, lai īstenotu Starptautiskās padomes tehnisko prasību saskaņošanai cilvēkiem paredzētām zālēm (*ICH*) prasības saistībā ar tiesību aktu tuvināšanu ES farmācijas *acquis*. Tas Gruzijai sniegtu labu pamatu zāļu kvalitātes, drošuma un iedarbīguma nodrošināšanai (galvenokārt importam vai vietējai ražošanai/patēriņam).

Vidēja termiņa prioritātes:

- uzlabot veselības aprūpes un profilakses pakalpojumu iekļautību, piemēram, veicinot veselīgu dzīvesveidu, iesaistot pilsoniskās sabiedrības organizācijas un vietējās pašvaldības;
- stiprināt veselības aprūpes iestāžu politikas veidošanu un kontroli, kā arī pacientu tiesības un to īstenojamību;
- stiprināt veselības aprūpes iestādes — no kurām lielākā daļa ir privātas — un to pārskatatbildību, ieviešot kvalitātes rādītājus, uz vērtību balstītus iepirkumus un citus kvalitātes vadības procesus, tostarp atzīstot starptautisku akreditācijas struktūru īstenotu veselības aprūpes iestāžu akreditāciju.

5.5. Nodokļi

Īstermiņa prioritātes:

- uzlabot un vienkāršot tiesību aktus nodokļu jomā;
- veicināt labu pārvaldību nodokļu jautājumos, uzlabot starptautisko sadarbību un īstenot labas pārvaldības principus nodokļu jomā, tostarp globālos standartus attiecībā uz pārredzamību un informācijas apmaiņu, taisnīgu nodokļu politiku un minimālos standartus cīņai ar nodokļu bāzes samazināšanu un peļņas novirzīšanu (*BEPS*);
- uzlabot nodokļu administrācijas spēju, jo īpaši nodrošinot mērķorientētāku, uz riska analīzi pamatotu nodokļu kontroles un PVN atmaksas sistēmu;
- stiprināt sadarbību ar Eiropas Biroju krāpšanas apkarošanai (*OLAF*), lai novērstu un apkarotu krāpšanu un akcīzes preču kontrabandu;
- veikt pasākumus, lai saskaņotu rīcībpolitikas krāpšanas un akcīzes preču kontrabandas novēršanai un apkarošanai;

- sadarboties ar Gruziju saistībā ar pievienošanos Pasaules Veselības organizācijas (PVO) Protokolam par tabakas izstrādājumu nelikumīgas tirdzniecības novēršanu un tā sekmīgu īstenošanu;
- attīstīt sadarbību ar ES dalībvalstu nodokļu iestādēm, apmainoties ar jaunu pieredzi un tendencēm nodokļu jomā, tostarp izpētot iespējas iesaistīt Gruzijas nodokļu administrāciju ES programmā *Fiscalis*.

Vidēja termiņa prioritātes:

- pakāpeniski (līdz 2026. gadam) saskaņot valsts akcīzes nodokļa likmes tabakas izstrādājumiem ar ES nodokļu līmeņiem;
- pakāpeniski saskaņot Gruzijas tiesību aktus ar Padomes 2003. gada 27. oktobra Direktīvu 2003/96/EK, kas pārkārto Kopienas noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai.

5.6. *Statistika*

Īstermiņa prioritātes:

- novērst statistiskās neatbilstības ES un Gruzijas divpusējās tirdzniecības datu izvērtēšanā;
- sagatavot pa dzimumiem sadalītus datus un izmantot tos analīzes un ziņošanas nolūkos.

Vidēja termiņa prioritātes:

- nodrošināt tiesību aktu tuvināšanu attiecīgajam ES *acquis*;
- izveidot Gruzijas iedzīvotāju reģistru;
- sagatavo reģionālo statistiku saskaņā ar *NUTS* klasifikāciju;
- uzlabot piekļuvi administratīvajiem datiem un to izmantošanu statistikas vajadzībām;

- turpināt nodrošināt statistikas un datu pieejamību pētniekiem, žurnālistiem un plašākai sabiedrībai;
- saskaņot darījumdarbības statistikas metodoloģiju ar ES standartiem un darījumdarbības statistiku, kas vērsta uz nākotnes datu prasībām, kuras ir iekļautas pamatregulā, ar ko integrē uzņēmējdarbības statistiku (*FRIBS*); veicināt ES valstu pieredzes apmaiņu *FRIBS* īstenošanā, lai uzlabotu saskaņošanas procesu.

5.7. Patērētāju politika

- Turpināt pakāpeniski tuvināt Gruzijas tiesību aktus attiecīgajiem ES tiesību aktiem un starptautiskajiem instrumentiem;
- uzlabot patērētāju aizsardzību Gruzijā, jo īpaši nodrošinot ierēdņu un citu patērētāju interešu pārstāvju apmācību par ES tiesību aktu tuvināšanu un tai sekojošo īstenošanu.

5.8. Sabiedrību tiesības, grāmatvedība un revīzija un korporatīvā pārvaldība

Īstermiņa prioritātes:

- īstenot Gruzijas Likumu par uzņēmējiem saskaņā ar asociācijas nolīguma pielikuma prasībām.

Vidēja termiņa prioritātes:

- attīstīt attiecīgo valsts iestāžu administratīvo spēju;
- turpināt attiecīgo starptautisko revīzijas standartu īstenošanu valsts līmenī un veicināt to piemērošanu valsts līmenī visos biržas sarakstā iekļautajos uzņēmumos;

- savlaicīgi apmainīties ar svarīgu un precīzu informāciju par esošo tiesību aktu stāvokli un to atbilstību ES tiesību aktiem, pamatojoties uz formātu, par ko puses vienojušās, lai īstenotu ES tiesību aktus atbilstoši pieņemtajam grafikam.

5.9. Finanšu pakalpojumi

Īstermiņa prioritātes:

- pieņemt un īstenot likumu, ar ko nosaka mehānisko transportlīdzekļu obligāto apdrošināšanu;
- apzināt jomas, kurās būtu jānodrošina apmācība un spēju veidošana;
- sniegt savlaicīgu, attiecīgu un precīzu informāciju par spēkā esošo Gruzijas tiesību aktu pašreizējo stāvokli un attīstību.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt izstrādāt regulatīvo un uzraudzības sistēmu, kas atbilst starptautiski apstiprinātiem regulatīvajiem standartiem, tostarp jaunu uzraudzības pieeju, rīkus un instrumentus;
- uzlabot uzraudzības iestāžu administratīvo spēju;
- veicināt finanšu tirgu dažādošanu, attīstot apdrošināšanas, kapitāla, pensiju un nebanku finanšu pakalpojumu tirgus. Uzlabot finanšu infrastruktūru un veicināt finansiālo ilgtspēju un iekļautību;
- atbalstīt Gruzijas centienus izpildīt kritērijus, lai galu galā pievienotos Vienotajai euro maksājumu telpai (*SEPA*).

5.10. Rūpniecības un uzņēmumu politika un kalnrūpniecības nozare

Īstermiņa prioritātes:

- īstenot Gruzijas MVU stratēģiju un attiecīgos rīcības plānus;

- izstrādāt budžetā paredzētu MVU stratēģijas turpinājumu, tostarp darbības rezultātu novērtēšanas sistēmu; nodrošināt apspriešanos ar privāto sektoru; uzdot MVU aģentūrām noteikt skaidrus mērķus (tostarp galvenos darbības rādītājus), vienlaikus nodrošinot darbības neatkarību un nepārtrauktību.

Vidēja termiņa prioritātes:

- pēc iespējas īstenot konkrētām valstīm adresēto ceļvedi un ieteikumus, kas izriet no Mazās uzņēmējdarbības akta (*SBA*) izvērtējuma;
- izveidot saikni starp MVU attīstību un iespējām, ko sniedz *DCFTA*, tostarp izmantojot uzņēmumu (atbalsta) tīklus (piemēram, Eiropas Biznesa atbalsta tīklu) un klasterus;
- stiprināt publiskā un privātā sektora dialogu nolūkā uzlabot visu lielumu uzņēmumu un to apvienību iesaisti regulatīvo darbību sagatavošanā un laikus informēt tos par īstenošanas pasākumiem, lai uzņēmumi, jo īpaši MVU, varētu pielāgoties jaunajiem pasākumiem;
- attīstīt Gruzijas jaunuzņēmumu iespējas iekļūt ES un Gruzijas tirgos;
- uzlabot MVU informētību par finansējumu un tā pieejamību; attīstīt ar bankām nesaistītu finansējumu darījumdarbībai, piemēram, riska kapitālu, kolektīvo finansējumu, sociālos uzņēmumus;
- atbalstīt dzimumu līdztiesību un dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanu MVU attīstībā Gruzijā, atbalstot sieviešu uzņēmēju īpatsvara palielināšanu, jo īpaši mazos un vidējos uzņēmumos, viņu piekļuvi finansējumam utt.;
- veicināt jauniešu darījumdarbību un iekļaut jauniešus darījumdarbības un jaunuzņēmumu ekosistēmā;

- veicināt labāku sadarbību starp uzņēmumiem, attīstot un stiprinot darījumdarbības kopas, kas vērstas uz ilgtspējīgu, zaļu un iekļaujošu ekonomikas izaugsmi, un ņemot vērā iespējas, ko sniedz pāreja uz pilnīgāku aprites ekonomiku;
- palielināt ražīgumu, piemēram, vēl vairāk digitalizējot ekonomiku un īstenojot inovatīvu praksi publiskajā un privātajā sektorā; par prioritāti noteikt stratēģiski svarīgu vērtības ķēžu digitalizāciju;
- izmantojot īpašu apakškomiteju, apmainīties ar informāciju kalnrūpniecības un metālu ieguves jomā, lai panāktu labāku izpratni par Gruzijas un ES rīcībpolitikām, tostarp lai īstenotu ES Izejvielu iniciatīvu, Kritiski svarīgo izejvielu rīcības plānu, pētniecības programmu “Apvārsnis 2020” un tai sekojošo programmu “Apvārsnis Eiropa”, kā arī Eiropas Inovāciju partnerību izejvielu jomā.

5.11. Tūrisms

- Cita starpā izmantojot īpašu apakškomiteju, apmainīties ar informāciju par tūrisma attīstību Gruzijā un ES, arī par attiecīgajiem pasākumiem un labāko praksi, un atbalstīt Gruziju tās tūrisma stratēģijas īstenošanā.

5.12. Nodarbinātība, sociālā politika un vienlīdzīgas iespējas

Īstermiņa prioritātes:

- turpināt Gruzijas tiesību aktu tuvināšanu ES *acquis* tādās jomās kā arodveselība un darba drošība, darba tiesības, dzimumu līdztiesība un diskriminācijas novēršana saskaņā ar asociācijas nolīguma attiecīgajā pielikumā noteiktajiem termiņiem;
- noteikt un īstenot tiesisko regulējumu efektīvai izpildes un uzraudzības sistēmai attiecībā uz visiem darba tiesību aktiem un darba apstākļiem saskaņā ar starptautiskajiem un ES principiem un veidot sociālo partneru, tiesu iestāžu un citu attiecīgo ieinteresēto personu spējas attiecībā uz tuvinātajiem tiesību aktiem;

- īstenot Likumu par nodarbinātības veicināšanu un nodrošināt jaunās Nodarbinātības valsts atbalsta aģentūras (*SESA*) efektīvu darbību, jo īpaši piešķirot resursus (budžets, personāls);
- īstenot darba tirgus stratēģiju 2020.–2023. gadam un attiecīgos rīcības plānus;
- turpināt uzlabot Iekšēji pārvietoto personu no okupētajām teritorijām, darba, veselības un sociālo lietu ministrijas un sociālo dienestu spējas;
- stiprināt aktīvu atbalstu jauniešu pārejai uz darbu, nodrošinot vienlīdzīgas iespējas visiem jauniešiem attīstīt vajadzīgās prasmes un gūt praktisku pieredzi, lai atvieglotu pāreju no izglītības uz darba tirgu;
- nodrošināt, lai sociālās aizsardzības sistēma atbalstītu aktivizāciju (dalību darba tirgū), un nodrošināt sociālās palīdzības un pensiju shēmu atbilstību un ilgtspēju.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt nodrošināt efektīvu darba inspekcijas sistēmu saskaņā ar starptautisko un ES praksi, lai nodrošinātu administratīvās un tiesībaizsardzības spējas darba aizsardzības un darba tiesību jomās, kā arī stiprināt attiecīgo tiesu iestāžu un ieinteresēto personu spējas;
- turpināt stiprināt jaunās Nodarbinātības valsts atbalsta aģentūras spējas saskaņā ar Eiropas valstu nodarbinātības dienestu praksi un nodrošināt pieejamus un efektīvus nodarbinātības dienestus;
- izmantot izmēģinājuma pieejas, lai atbalstītu jauniešu pāreju uz darbu;
- uzraudzīt darba tirgus stratēģijas 2020.–2023. gadam īstenošanu un rezultātus;
- nodrošināt labi funkcionējošu sociālo dialogu, sekmējot Trīspusējās sociālās partnerības komisijas un tās reģionālo filiāļu efektīvu darbību un sociālo partneru spēju veidošanu;

- atbalstīt transversālus pasākumus, lai uzlabotu darba vietu pieejamību neaizsargātām personām;
- izstrādāt sociālo kodeksu ar mērķi uzlabot nodarbinātības, sociālo pabalstu un veselības aprūpes sistēmu, pamatojoties uz plašāku sociālās labklājības (nodarbinātības, sociālās mobilitātes, veselības aprūpes, sociālā nodrošinājuma un sociālās palīdzības) perspektīvu;
- sadarbībā ar sociālajiem partneriem un starptautiskām organizācijām veikt pasākumus, lai risinātu jautājumu par “neoficiālu nodarbinātību” / “nedeklarētu darbu”.

5.13. Digitālā ekonomika un sabiedrība

Vidēja termiņa prioritātes:

- puses sadarbosies, lai vēl vairāk saskaņotu Gruzijas tiesību aktus ar ES Tīklu un informācijas drošības (TID) direktīvu un uzlabotu galveno kritiskās infrastruktūras nozaru un publiskā sektora organizāciju kiberneturību, pamatojoties uz ES attiecīgo pieredzi, praksi un normām;
- tuvināties ES *acquis* elektronisko sakaru jomā; jo īpaši turpināt stiprināt elektronisko sakaru valsts regulatīvās iestādes neatkarību un administratīvo spēju;
- īstenot reģionālo viesabonēšanas nolīgumu (paredzēts parakstīt 2022. gada sākumā);
- īstenot reģionālo spektra koordinācijas nolīgumu (paredzēts parakstīt 2022. gada sākumā);
- īstenot Gruzijas valsts platjoslas attīstības stratēģiju un ar to saistīto rīcības plānu, ņemot vērā ES tiesību aktus un paraugpraksi;
- atbalstīt Gruziju Melnās jūras digitālās savienojamības jomā;

- Puses sadarbosies, lai Gruzija pieņemtu elektroniskās identifikācijas shēmu un elektronisko uzticamības pakalpojumu tiesisko regulējumu saskaņā ar ES tiesību aktiem un paraugpraksi nolūkā noslēgt iespējamu savstarpējas atzīšanas nolīgumu par uzticamības pakalpojumiem;
- uzlabot Gruzijas digitālo ekonomiku tādās jomās kā digitālās prasmes, digitālā inovācija un jaunuzņēmumu ekosistēmas, kibersdrošība un e-pakalpojumi iedzīvotājiem un uzņēmumiem un kosmosā balstītu datu un pakalpojumu ieviešana.

5.14. Zivsaimniecības un jūrniecības politika

Īstermiņa prioritātes:

- veicināt integrētu pieeju jūrlietām, jo īpaši sekmējot starpnozaru un reģionālu iniciatīvu izstrādi jūrniecības jomā, izveidojot koordinācijas mehānismu, apzinot kopīgu interešu jomas un aktīvi sadarbojoties ar piekrastes valstīm un jūrlietās ieinteresētajām personām Melnās jūras reģionā saistībā ar kopīgu jūrniecības programmu Melnajai jūrai;
- uzlabot un stiprināt zvejas darbību un zivsaimniecības produktu tirdzniecības uzraudzību un kontroli un to izsekojamību, kā arī kompetento iestāžu spējas, lai efektīvi cīnītos pret nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju (NNN zveju);
- sekot līdzi norisēm un pasākumiem, kas veikti Vidusjūras Vispārējā zivsaimniecības komisijā (*GFCM*), un pabeigt tās kā pilntiesīgas *GFCM* locekles statusa ieguves procesu;
- turpināt zivsaimniecības un akvakultūras pārvaldības īstenošanu saskaņā ar *GFCM* stratēģiju 2030. gadam, lai panāktu zivsaimniecības ilgtspēju Melnajā jūrā un akvakultūras ilgtspējīgu attīstību;

- turpināt iesāktu procesu ar mērķi pieņemt tiesisko regulējumu, kas attiecas uz zveju un ar zveju saistītām darbībām, kuras veic Gruzijas tāljūras flote, un instrumentus minētā tiesiskā regulējuma īstenošanai, lai efektīvi cīnītos pret nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju.

Vidēja termiņa prioritātes:

- veikt nepieciešamās darbības, lai panāktu ilgtspējīgu zivsaimniecību Melnajā jūrā saskaņā ar divpusējām un daudzpusējām struktūrām, pamatojoties uz ekosistēmas pieeju zivsaimniecības pārvaldībā;
- palielināt zinātnisko un tehnisko sadarbību reģionālā un divpusējā līmenī, lai nodrošinātu zivsaimniecības darbību, datu vākšanas un uzskaites jūrā uzraudzības spēju nolūkā uzlabot krājumu stāvokļa novērtēšanu un zivsaimniecības ietekmi uz jūras vidi;
- izmantot tehniskās palīdzības iespējas zvejniecības nozarē, lai uzraudzītu kontroles un pārraudzības turpmāku attīstību, atbalstot zivsaimniecības uzraudzības centra un zvejas kuģu elektroniskās uzraudzības sistēmas darbību;
- veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek pienācīgi īstenots tiesiskais regulējums, kas attieksies uz Gruzijas tāljūras flotes zveju un ar zveju saistītām darbībām, tostarp minēto darbību uzraudzības, kontroles un pārraudzības instrumenti, lai efektīvi apkarotu NNN zveju;
- aktīvi atbalstīt kopīgas jūrniecības programmas Melnajai jūrai īstenošanu un rentablu projektu apzināšanu;
- uzlabot apstākļus mazapjoma zivsaimniecības un akvakultūras attīstībai, pilnveidot datu vākšanu, uzlabot piekļuvi vietējiem tirgiem un piegādes ķēdei, uzlabot mazapjoma zivsaimniecības un akvakultūras produktu pārtikas nekaitīguma standartus un veicināt ražotāju organizāciju izveidi.

6. Savienojamība, enerģētika, vide, klimatrīcība un civilā aizsardzība

Puses sadarbosies, lai veicinātu ES *acquis* īstenošanu attiecībā uz visiem transporta veidiem ar mērķi uzlabot fizisko savienojamību, kā arī saistītos standartus un regulatīvos un drošības aspektus. Puses sadarbosies, lai panāktu vides un klimata noturību, arī atveseļošanas centienos pēc Covid-19 veicinot modernu, resursefektīvu, tīru aprites ekonomiku, kas veicina ekonomikas zaļināšanu un dabas resursu ilgtspējīgāku izmantošanu. Energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas izmantošanas veicināšana un atbalstīšana vēl vairāk palīdzēs samazināt emisijas. Tiks vēl vairāk stiprināta sadarbība katastrofu novēršanas, sagatavotības un reaģēšanas jomā.

6.1. Transports

Vidēja termiņa prioritātes:

- īstenot ES aviācijas *acquis*, lai pilnībā izmantotu ES un Gruzijas Kopējās gaisa telpas nolīguma priekšrocības;
- uzlabot visu transporta veidu (gaisa, sauszemes, jūras, dzelzceļa) drošību;
- atbalstīt Gruziju visaptverošas ceļu satiksmes drošības datubāzes izveidē, lai nodrošinātu vajadzīgos datus par pašreizējo situāciju ceļu satiksmes drošības jomā (dati par sadursmēm / nopietniem miesas bojājumi), kas ļautu veikt efektīvākas ar politiku saistītas darbības;
- ņemot vērā ceļu satiksmes drošības nozīmi, sniegt turpmāku atbalstu Gruzijai ceļu satiksmes drošības tiesību aktu saskaņošanā ar ES *acquis*, tostarp ceļu satiksmes drošības pārvaldībā un spēju veidošanā;
- atbalstīt Gruzijas dzelzceļa nozares reformu, kas jo īpaši varētu veicināt ilgtspējīgāku transportu, novirzot kravas no autoceļiem uz dzelzceļu;

- turpināt attīstīt infrastruktūru, jo īpaši īstenojot projektus, kas iekļauti indikatīvajā *TEN-T* investīciju rīcības plānā, lai atbalstītu paplašinātā *TEN-T* pamattīkla pabeigšanu Gruzijā līdz 2030. gadam; apsvērt Melnās jūras baseina lomas turpmāku attīstīšanu saistībā ar savienojamību;
- atbalstīt Gruziju ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes plānu izstrādē un pasākumos, kuru mērķis ir palielināt plašas sabiedrības informētību par alternatīvām pilsētu mobilitātes iespējām (saistībā ar automobiļu izmantošanu), lai palielinātu pilsētu sabiedriskā transporta pieejamību, drošību, efektivitāti un ilgtspēju.

6.2. Sadarbība enerģētikas jomā

Īstermiņa prioritātes:

- kā Enerģētikas kopienas līgumslēdzējai pusei nodrošināt saistību izpildi;
- īstenot attiecīgos tiesību aktus elektroenerģijas, atjaunojamo energoresursu enerģijas, energoefektivitātes, naftas, gāzes, enerģētikas statistikas un ogleņdeņražu ģeoloģiskās izpētes jomā, kā arī ar enerģētiku saistītas vides aizsardzības prasības saskaņā ar noteikumiem, kas izklāstīti protokolā par pievienošanos Enerģētikas kopienas līgumam un asociācijas nolīgumā;
- pabeigt energoefektivitātes politikas institucionālās sistēmas izstrādi un to īstenot;
- sagatavot valsts nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NEKP) un sākt tā īstenošanu.

Vidēja termiņa prioritātes:

- veikt pasākumus, lai integrētu Gruzijas enerģijas tirgu ES enerģijas tirgū, un stiprināt Gruzijas energoapgādes drošības un regulatīvo konvergenci, īstenojot attiecīgos ES tiesību aktus, tostarp Gruzijai piemērojamos saistītos sekundāros tiesību aktus, saskaņā ar Enerģētikas kopienas saistībām;
- sadarboties, lai ilgtspējīgas enerģētikas attīstībai piesaistītu starptautisku atbalstu, tostarp no starptautiskajiem klimata fondiem un citiem finanšu instrumentiem;

- stiprināt Gruzijas enerģētikas infrastruktūras tīklu un starpsavienojumus, jo īpaši:
  - attiecībā uz elektroenerģiju — sekmējot pārrobežu tirdzniecību un starpsavienojumus ar kaimiņvalstīm un stiprinot Gruzijas sadales tīklu; turpināt izvērtēt iespēju īstenot Melnās jūras pārvades līnijas projektu, kā arī citus projektus, kas kalpo piegādes drošībai un vispārējai energoapgādes drošībai reģionā;
  - attiecībā uz dabasgāzi — atbalstīt galveno gāzes cauruļvadu, tostarp Gruzijas teritorijā esošās dienvidu gāzes koridora daļas, nepārtrauktu pareizu ekspluatāciju, kā arī atbalstīt/sekmēt citus reģionālas nozīmes gāzes un naftas tranzīta projektus, lai nodrošinātu Kaspijas jūras enerģijas resursu transportēšanas iespējas uz rietumu tirgiem, kā arī sekmēt pazemes gāzes krātuvju izveidi, lai stiprinātu Gruzijas energoapgādes drošību, ņemot vērā ES mērķi līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti.

6.3. Vide

Īstermiņa prioritātes:

- uzlabot vides pārvaldību, īstenojot Gruzijā tiesību aktus par ietekmes uz vidi novērtējumu, stratēģisko vides novērtējumu, pieņemot un īstenojot tiesību aktus par atbildību vides jomā, nodrošinot sabiedrības piekļuvi vides informācijai un sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā, iesaistot visas ieinteresētās personas, kā arī integrējot vides jautājumus citās politikas jomās un uzlabojot vides informācijas apmaiņu saskaņā ar kopīgas vides informācijas sistēmas (*SEIS*) principiem;
- turpināt īstenot Radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas valsts stratēģiju;
- nodrošināt ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu, pieņemot un sākot īstenot Likumu par ūdens resursu apsaimniekošanu;

- īstenot jauno Meža kodeksu un pieņemt papildu tiesību aktus; izveidot ekonomiski dzīvotspējīgu valsts mežu apsaimniekošanas struktūru; pabeigt valsts mežu inventarizāciju un uzturēt datubāzi;
- īstenot Trešo Gruzijas valsts vides rīcības programmu (2017.–2021. gadam) atbilstīgi “NEAP 3” grafikam;
- izstrādāt Ceturto Gruzijas valsts vides rīcības programmu, tostarp piecu gadu programmu ūdens resursu jomā, kas aptver gan stratēģiskas pieejas, gan rīcības plānu;
- īstenot Atkritumu apsaimniekošanas valsts stratēģiju un 2016.–2020. gada rīcības plānā un turpmākajos plānos paredzētos pasākumus;
- nodrošināt atkritumu apsaimniekošanas iekārtu darbības izmaksu pienācīgu novērtējumu un izveidot pienācīgu tarifu sistēmu to reģenerācijai.

Vidēja termiņa prioritātes:

- izmantot zaļās un aprites ekonomikas ekonomisko potenciālu un izstrādāt visaptverošu zaļās izaugsmes politiku visās attiecīgajās nozarēs, piemēram, uzskatot, ka Gruzijas zaļais tēls ir konkurences priekšrocība, iekļaujot aprites ekonomikas principus valsts atkritumu apsaimniekošanas sistēmā utt.;
- turpināt Gruzijas tiesību aktu tuvināšanu ES *acquis* un īstenot ES direktīvu un regulu noteikumus, kā paredzēts asociācijas nolīguma attiecīgajos pielikumos;
- pieņemt un ieviest pasākumus ūdens un gaisa piesārņojuma mazināšanai un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai, tostarp Melnajā jūrā;

- pieņemt Gruzijas Likumu par bioloģisko daudzveidību un izstrādāt papildu tiesību aktus, lai cita starpā nodrošinātu stabilu juridisko pamatu *Emerald* teritoriju, biosfēras rezervātu, kā arī apdraudēto sugu valsts Sarkanās grāmatas izveidei un pārvaldībai. Aizsargājamo teritoriju apsaimniekošana būtu vēl vairāk jāstiprina un pienācīgi jāfinansē ar publiskā budžeta līdzekļiem;
- turpināt gaisa kvalitātes monitoringa tīkla izstrādi galvenajās pašvaldībās un visvairāk piesārņotajās teritorijās. Pieņemt pasākumus piesārņojuma novēršanai un kontrolei vispiesārņotākajās teritorijās (gaisa kvalitātes plāni). Pieņemt un īstenot Likumu par rūpnieciskajām emisijām;
- nodrošināt ūdens apsaimniekošanas iekārtu darbības izmaksu pienācīgu novērtējumu un izstrādāt pienācīgus ekonomiskos instrumentus šo izmaksu atgūšanai;
- izstrādāt ceļvedi par to, kā ratificēt un īstenot daudzpusējus vides nolīgumus, tostarp ANO EEK Konvenciju par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru aizsardzību un izmantošanu, Konvencijas par gaisa pārrobežu piesārņojumu lielos attālumos protokolus (Protokolu par paskābināšanas, eutrofikācijas un piezemes ozona līmeņa samazināšanu, Protokolu par noturīgajiem organiskajiem piesārņotājiem un Protokolu par smagajiem metāliem) un ANO EEK Konvenciju par rūpniecisko avāriju pārrobežu ietekmi. Virzīt uz priekšu sagatavošanas darbus, lai pievienotos Espo Konvencijai un tās Protokolam par stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu.

6.4. Klimata pārmaiņas

Īstermiņa prioritātes:

- īstenot Klimata pārmaiņu padomes darbību, lai koordinētu klimata pārmaiņu politiku Gruzijā;
- pabeigt Gruzijas gadsimta vidus ilgtermiņa zemas siltumnīcefekta gāzu emisijas attīstības stratēģijas izstrādi un to pieņemt;
- izstrādāt un pieņemt valsts pielāgošanās plānu (VPP);

- sākt nacionāli noteiktā devuma (NND) īstenošanu saskaņā ar Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām;
- nodrošināt, ka Covid-19 atveseļošanas pasākumi ietver centienus padarīt ekonomiku zaļāku un neapdraud vides un klimata mērķrādītājus.

Vidēja termiņa prioritātes:

- tuvināt Gruzijas tiesību aktus ES *acquis* un starptautiskajiem instrumentiem, kā paredzēts asociācijas nolīguma attiecīgajos pielikumos;
- atbalstīt Enerģētikas kopienas ietvaros apstiprināto Gruzijas klimatrīcības saistību savlaicīgu īstenošanu;
- integrēt klimatrīcību nozaru politikā un pasākumos un stiprināt dažādu iestāžu spēju īstenot klimatrīcību starpnozaru griezumā;
- uzlabot Gruzijas pārredzamības regulējumu klimatrīcības jomā, jo īpaši īstenojot skaidru valsts uzraudzības un ziņošanas sistēmu klimata rīcībpolitiku, pasākumu un siltumnīcefekta gāzu emisiju jomā, saskaņā ar Katovices noteikumu kopumu un Parīzes nolīgumu.

6.5. Civilā aizsardzība

Īstermiņa prioritātes:

- papildinot 2018. gada jūlijā parakstīto administratīvo vienošanos, izpētīt veidus, kā ES reģionālās pieejas ietvaros sīkāk definēt vispiemērotākos sadarbības elementus saistībā ar Gruzijas riska profilu, tiesisko un organizatorisko sistēmu.

Vidēja termiņa prioritātes:

- nodrošināt efektīvu saziņu 24 stundas diennaktī, tostarp agrīnās brīdināšanas un informācijas apmaiņu par liela mēroga ārkārtas situācijām, kas skar ES un Gruziju, kā arī trešās valstis, kurās kāda no pusēm ir iesaistīta, reaģējot katastrofas gadījumā;

- veicināt savstarpēju un reģionālu palīdzību liela mēroga ārkārtas situācijās — ja tas nepieciešams un ja ir pieejami pietiekami resursi;
- veicināt ES pamatnostādņu par uzņēmējvalsts atbalstu īstenošanu; veicināt efektīvu starpiestāžu koordināciju un starpnozaru saiknes, lai sekmētu starptautisko palīdzību reaģēšanas operācijās katastrofu gadījumos; turpināt uzlabot spējas saņemt un sniegt starptautisku palīdzību;
- uzlabot zināšanu bāzi par katastrofu riskiem, nostiprinot sadarbību datu pieejamības un salīdzināmības jomā;
- veicināt integrētu katastrofu riska pārvaldību, pamatojoties uz vairāku apdraudējumu riska novērtējumiem;
- vajadzības gadījumā atbalstīt agrīnās brīdināšanas sistēmu izstrādi un stiprināšanu valsts līmenī;
- sekmēt Gruzijas spēju sadarbībā ar Eiropas Komisijas Kopīgās pētniecības centru izmantot *Copernicus* Eiropas Plūdu apzināšanas sistēmu (*EFAS*) un Eiropas Meža ugunsgrēku informācijas sistēmu (*EFFIS*);
- uzlabot rūpniecības un *NATECH* (dabas apstākļu izraisītu tehnoloģisku) katastrofu novēršanas un sagatavotības priekšnoteikumus;
- stiprināt katastrofu novēršanu, sagatavotību tām un reaģēšanu uz tām saskaņā ar *Sendai* ietvarprogrammu katastrofu riska mazināšanai un Eiropas zaļo kursu, apmainoties ar paraugpraksi, rīkojot kopīgas mācības, praktiskas mācības, mācību apmeklējumus, darbseminārus un sanāksmes par pieredzi, kas gūta reālās ārkārtas situācijās vai mācībās. Dalīties paraugpraksē par klimata pārmaiņu scenāriju integrēšanu riska novērtējumā un plānošanā.

7. Mobilitāte un tieši personiski kontakti

ES un Gruzijas uzmanības lokā būs arī jauniešu līdzdalība un līderība, nodrošinot pilnvērtīgas iespējas. Puses turpinās sadarboties, lai maksimāli palielinātu Gruzijas ieguvumus no tās iesaistes programmās “Apvārsnis Eiropa”, un turpinās veicināt tās jau aktīvo dalību “Erasmus+” un Eiropas Solidaritātes korpusa programmās, kā arī citās brīvprātīgā darba, sadarbības un apmaiņas programmās un iniciatīvās.

Puses veicinās stratēģisku pieeju profesionālajai izglītībai un apmācībai. Integrēta teritoriālā attīstība Gruzijā būs arī ES un Gruzijas sadarbības prioritāte. Abas puses nodrošinās labi informētu diskusiju ar Gruzijas pilsoņiem par Gruzijas ES asociācijas iespējām un ietekmi, izveidojot jaunatnes politiku ar mērķi izveidot ilgtspējīgu ekosistēmu jaunatnes attīstībai.

7.1. Pētniecība, tehnikas attīstība un inovācija

Īstermiņa prioritātes:

- pieņemt un īstenot jauno izglītības un zinātnes stratēģiju 2022.–2032. gadam, iesaistot politikas veidotājus, akadēmisko un pētniecības kopienu, uzņēmējus un pilsoniskās sabiedrības līderus;
- atbalstīt inovācijas politikas izstrādi un īstenošanu, tostarp tiesiskā regulējuma pārskatīšanu un pētniecības inovācijas infrastruktūru;
- nodrošināt labāku koordināciju un papildināmību starp galvenajām ieinteresētajām personām (ministrijām un aģentūrām); uzlabot zināšanu nodošanu (izmantojot starpniecības tīklu un labvēlīgu intelektuālā īpašuma tiesību režīmu); veicināt līdzradīšanu, izmantojot kompetences centrus; pielāgot finansēšanas shēmas sadarbības vajadzībām pētniecības un inovācijas jomā; un uzlabot cilvēkresursu mobilitāti starp pētniecību un uzņēmējdarbību;
- iesaistīt Gruziju programmā “Apvārsnis Eiropa”.

Vidēja termiņa prioritātes:

- maksimāli palielināt Gruzijas ieguvumus no tās iesaistes programmā “Apvārsnis Eiropa”, lai veicinātu valsts konkurētspēju un ekonomikas izaugsmi;
- sekmēt dalību *Euratom* pētniecības un mācību programmā, ar ko papildina programmu “Apvārsnis Eiropa”, jo īpaši kodoldrošības un pretradiācijas aizsardzības jomā, pamatojoties uz konkurētspējīgiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus;
- nostiprināt cilvēku, materiālos un institucionālos resursus, lai uzlabotu pētniecības un inovācijas spējas;
- izstrādāt pienācīgi funkcionējošu pētniecības un inovācijas informācijas sistēmu ar mērķi mazināt sadrumstalotību (izveidojot pētniecības un inovācijas centrus) un saskaņot pētniecības un inovācijas prioritātes, lai tās atbilstu ekonomikas prioritātēm;
- ieviest atbilstošu pamata finansējumu, lai atbalstītu publiskās pētniecības organizācijas un radītu tām vienlīdzīgus konkurences apstākļus;
- radīt labvēlīgus apstākļus, kas mudina un stimulē uzņēmumus ieguldīt pētniecībā un inovācijā;
- īstenot Melnās jūras stratēģisko pētniecības un inovācijas programmu, kas ir Melnās jūras reģiona sinerģijas reģionālā satvara elements.

7.2. Izglītība, mācības un jaunatne

Vidēja termiņa prioritātes:

- nodrošināt tiesības uz kvalitatīvu izglītību visiem, tostarp tiem, kas nāk no nelabvēlīgas vides; veikt turpmākus pasākumus, lai veicinātu iekļaujošu izglītību un apmācību;

- sekmēt stratēģisku pieeju profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sektoram, lai Gruzijas PIA sistēmu saskaņotu ar ES PIA struktūru modernizāciju, kā tas noteikts Kopenhāgenas procesā un tā instrumentos, ievērojot vienlīdzīgu iespēju principus;
- mudināt privāto sektoru aktīvi iesaistīties PIA, lai palielinātu tās atbilstību un efektivitāti un galu galā panāktu labāku privātā sektora piekļuvi kvalificētam darbspēkam;
- turpināt uzlabot izglītības kvalitāti, vienlīdzīgu piekļuvi un ilgtspēju (tostarp efektīvu finansējumu visiem izglītības līmeņiem) un stimulēt neformālo izglītību un mūžizglītību;
- veicināt Gruzijas aktīvu dalību programmā “Erasmus+” un Eiropas Solidaritātes korpusa programmās;
- veikt kopīgu darbu un apmaiņu, lai veicinātu Gruzijas reformas izglītības un apmācības sistēmā un turpmāku integrāciju Eiropas augstākās izglītības telpā, uzlabojot izglītības sniegšanas kvalitāti, modernizējot mācīšanas un mācīšanās praksi un veicinot prasmju attīstību, lai palielinātu absolventu nodarbināmību un pilsonisko līdzdalību;
- turpināt stiprināt kopīgos centienus, lai nodrošinātu Austrumu partnerības Eiropas skolas efektīvu un pilnvērtīgu īstenošanu Gruzijā;
- stiprināt stratēģisku pieeju jaunatnes politikai ar Gruzijas Kultūras, jaunatnes un sporta ministrijas starpniecību un stiprināt apmaiņu un sadarbību jauniešu un jaunatnes darbinieku neformālās izglītības jomā, cita starpā izmantojot programmas “Erasmus+” jaunatnes sadaļu, lai radītu ilgtspējīgu ekosistēmu jaunatnes attīstībai;

- veicināt stratēģisku pieeju darbam ar jaunatni, lai efektīvāk risinātu problēmas, ar kurām saskaras jaunieši, un veicinātu galveno kompetenču attīstību un jauniešu potenciāla īstenošanu.

7.3. Sadarbība kultūras jomā

- Veicināt UNESCO 2005. gada Konvencijas par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu īstenošanu;
- sadarboties saistībā ar visaptverošas kultūras politikas izstrādi Gruzijā un kultūras un dabas mantojuma saglabāšanu un tā vērtības uzturēšanu, saistībā ar kultūras un radošajām nozarēm nolūkā sekmēt sociāli ekonomisko attīstību, iekļautību un iedzīvotāju līdzdalību;
- veicināt Gruzijas kultūras un audiovizuālās jomas darbinieku iesaisti kultūras un audiovizuālās jomas sadarbības programmās, jo īpaši programmā “Radošā Eiropa”;
- veicināt starpkultūru dialogu un demokrātiskas kultūras attīstību, īstenojot darbu ar jaunatni;
- veicināt mākslinieku mobilitāti;
- sadarboties sporta politikas izstrādē Gruzijā, apmainoties ar paraugpraksi. Veicināt Gruzijas sportā ieinteresēto personu dalību “Erasmus” sporta pasākumos, kā arī citās iniciatīvās, piemēram, *European Week of Sport Beyond Borders* un *#BeActive* balvas pasniegšanā;
- apmainīties ar labu praksi cīņā pret sporta apdraudējumiem, piemēram, vardarbību sportā, jebkāda veida diskrimināciju, manipulācijām ar sporta sacensībām un dopingū;
- mudināt veicināt dzimumu līdztiesību sportā, attīstīt sporta ētiku, kā arī sociālās iekļaušanas un labas pārvaldības principus.

7.4. Sadarbība audiovizuālajā un plašsaziņas līdzekļu jomā

Vidēja termiņa prioritātes:

- strādāt pie plašsaziņas līdzekļu neatkarības un profesionālisma stiprināšanas saskaņā ar attiecīgajiem Eiropas standartiem un pie audiovizuālās jomas tiesību aktu tuvināšanas ES *acquis*, kā paredzēts asociācijas nolīgumā, cita starpā apmainoties ar viedokļiem par audiovizuālo politiku, attiecīgajiem starptautiskajiem standartiem, tostarp sadarbojoties cīņā pret naida kurināšanu, rasismu un ksenofobiju;
- regulāra dialoga ietvaros apmainīties ar paraugpraksi attiecībā uz plašsaziņas līdzekļu brīvību, plašsaziņas līdzekļu plurālismu, kriminālatbildības atcelšanu par neslavas celšanu, žurnālistu informācijas avotu aizsardzību un plašsaziņas līdzekļu kultūras daudzveidības aspektiem; stiprināt plašsaziņas līdzekļu regulatīvo iestāžu/struktūru spēju un neatkarību.

7.5. Reģionālā attīstība un sadarbība reģionālajā līmenī

Īstermiņa prioritātes:

- sekmīgi pabeigt Gruzijas Reģionālās attīstības programmas 2018.–2021. gadam (LAP) īstenošanu, tostarp izveidojot efektīvus starpiestāžu koordinācijas un partnerības mehānismus starp valsts un vietējām iestādēm;
- sekmīgi īstenot Integrētās reģionālās attīstības izmēģinājuma programmu 2020.–2022. gadam (IRAIP), galveno uzmanību pievēršot ES “galvenajiem reģioniem”, tostarp iespējamiem ieguldījumiem tādās jomās kā inovācija un MVU, lai Gruzijā izveidotu jaunus centrus;
- panākt virzību ar reģionālo pārdomātas specializācijas uzdevumu saistītajā darbā, tostarp apmācot ieinteresētās personas un veidojot to spējas;
- noteikt nākamus pasākumus turpmākai pakāpeniskai ES *NUTS* metodikas un klasifikācijas ieviešanai Gruzijā;

- proaktīvi piedalīties *Interreg NEXT* Melnās jūras baseina 2021.–2027. gadam programmas izstrādē, lai novērstu klimata pārmaiņu, cilvēku un dabas katastrofu radītos riskus, kā arī uzlabotu sadarbību dabas mantojuma un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā; uzlabot vajadzīgo pārvaldības un kontroles struktūru spējas.

Vidēja termiņa prioritātes:

- turpināt atbalstīt iestādes, lai stiprinātu partnerības starp valsts un vietējā līmeņa pārvaldes iestādēm, spēju veidošanas centienus un citus reģionālās attīstības instrumentus, vienlaikus efektīvi īstenojot IRAIP 2020.–2022. gadam un tai sekojošo(-ās) programmu(-as), kā arī Gruzijas decentralizācijas stratēģiju 2020.–2025. gadam;
- atbalstīt dažādu ieinteresēto personu integrētu darbību attiecībā uz Gruzijas teritoriālo attīstību tādās jomās kā telpiskā plānošana, ūdens un atkritumu apsaimniekošana, ceļi, elektroenerģija un cita pamatinfrastruktūra, lauku ekonomikas dažādošana, tūrisms un darījumdarbības attīstība, izglītības infrastruktūra un iestādes, ieguldījumi pamestās industriālajās teritorijās, energoefektivitāte, sociālā aktivizēšana un iesaistīšana;
- uzlabot institucionālo kārtību un veidot atbilstīgas spējas valsts/reģionālā/vietējā līmenī, lai piedalītos *Interreg NEXT* Melnās jūras baseina programmā 2021.–2027. gadam;
- izstrādāt un īstenot pārdomātu specializāciju kā pamatu lēmumu pieņemšanai par ieguldījumiem pētniecībā un inovācijā, lai palielinātu reģionu un visas valsts inovācijas potenciālu;
- izvēlēties prioritārās jomas ekonomikas pārveidei, pamatojoties uz konkurences priekšrocībām un iekļaujošu dialogu starp vietējam iestādēm, akadēmiskajām aprindām, uzņēmumiem un pilsonisko sabiedrību;
- atbalstīt pakāpenisku ES *NUTS* metodikas un klasifikācijas piemērošanu Gruzijas valsts statistikas sistēmā.

7.6. Līdzdalība ES aģentūrās un programmās

Vidēja termiņa prioritātes:

- pārskatīt, kā tiek īstenots Protokols par dalību ES programmās, pamatojoties uz Gruzijas pašreizējo līdzdalību konkrētās ES programmās.

7.7. Sabiedrības informēšanas pasākumi un redzamība

- Nodrošināt saturīgas diskusijas, tostarp ar plašākiem sabiedrības slāņiem un Gruzijas pilsoņiem, par Gruzijas un ES tuvināšanās iespējām un ietekmi, ietverot arī asociācijas programmu un jo īpaši *DCFTA*;
- uzlabot komunikācijas spējas, lai veicinātu ES redzamību, sekmētu kopīgas vērtības un skaidrotu ES politiskās asociācijas un ekonomiskās integrācijas pozitīvo ietekmi;
- nodrošināt visu ES projektu un programmu un to ietekmes pienācīgu redzamību saskaņā ar Austrumu partnerības prioritāšu pēc 2020. gada 2.6. pantu un spēkā esošajiem vispārējiem noteikumiem un norādēm par ES komunikāciju un redzamību.